Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Stichting Best Onderwijs
te Best

JAARVERSLAG 2016

Stichting Best Onderwijs
Postbus 275
5682 AD Best

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

INHOUDSOPGAVE

A	**BESTUURSVERSLAG**	**PAGINA**
	Bestuursverslag	1
	Financiële positie	32
	Resultaat	33
	Kengetallen	34
B	**JAARREKENING**	
B1	**Grondslagen voor de jaarrekening**	35
B2	**Balans per 31 december 2016**	38
B3	**Staat van baten en lasten 2016**	40
B4	**Kasstroomoverzicht 2016**	41
B5	**Toelichting op de onderscheiden posten van de balans**	
1.2	Materiële vaste activa	42
1.5	Vorderingen	43
1.7	Liquide middelen	43
2.1	Eigen vermogen	44
2.2	Voorzieningen	44
2.4	Kortlopende schulden	45
	Model G: doelsubsidies OC&W	46
B6	**Niet uit de balans blijkende verplichtingen**	47
B7	**Overzicht verbonden partijen**	48
B8	**Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten**	
3.1	(Rijks)bijdragen OCW	49
3.2	Overige overheidsbijdragen	49
3.5	Overige baten	49
4.1	Personele lasten	50
4.2	Afschrijvingslasten	50
4.3	Huisvestingslasten	51
4.4	Overige instellingslasten	51
4.4	Leermiddelen	51
5	Financiële baten en lasten	52
	WNT	53
	Gebeurtenissen na balansdatum	54
C	**OVERIGE GEGEVENS**	
C1	**Controleverklaring**	55
C2	**(Voorstel) bestemming resultaat baten en lasten**	59
	BIJLAGE(N)	
D1	**Gegevens over de rechtspersoon**	60

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Jaarverslag 2016

Stichting Best onderwijs

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Inhoud

Jaarverslag Raad van Toezicht 4
1. Algemeen 8
1.1 Organisatie 8
1.2 Missie en visie van Stichting Best Onderwijs 9
2. Samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO Eindhoven en omstreken 11
3. Kernactiviteiten 12
3.1 Onderwijs en kwaliteit 12
3.2 Kwaliteitsmonitoring bestuur op alle scholen 12
3.3 Passend Onderwijs 13
3.4. Huisvesting en beheer 13
3.5 Personeel en organisatie 14
3.6 Instroom 2016 14
3.7 Uitstroom 2016 15
3.8 Doorstroom 15
3.9 Inhuur 15
3.10 Flexibele schil 16
3.11 Verzuim 16
3.12 Belangrijkste kenmerken van het gevoerde financiële beleid 17
3.13 Benchmarking in het primair onderwijs 17
3.14 Financiën op balansdatum 18
3.15 Gang van zaken gedurende het verslagjaar 23
4. Continuïteitsparagraaf 27
4.1 Personele bezetting en leerlingaantallen 27
4.2 Balansprognose t/m 2020 en ontwikkeling kengetallen 29
4.3 Risico's in beeld 30
Bijlage 1. Risico-overzicht 31

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2016, van de Stichting Best Onderwijs. In de organisatie is uitvoering en toezicht in het kader van Good Governance[1] gescheiden. De toezichthoudende rol is toebedeeld aan een Raad van Toezicht. In het verslag van de RvT wordt verder ingegaan op de bezetting en op de werkzaamheden die de raad in het verslagjaar 2016 heeft verricht.

De verwachte daling van het aantal leerlingen verloopt in het verslagjaar conform de leerling prognose. Er zijn 134 leerlingen minder ten opzichte van het kalenderjaar 2015. De gevolgen die de krimp met zich meebrengt blijven eenieder die bij de Stichting Best Onderwijs werkzaam is, bezighouden. Middelen vanuit het bestuursakkoord en Passend Onderwijs zorgen voor een positief resultaat in 2016. In 2016 is er sprake van een evenwicht tussen de inkomsten voor personeel en de verplichtingen. De Stichting Best Onderwijs is niet meer genoodzaakt een deel van de middelen, die bedoeld zijn voor passend onderwijs en het bestuursakkoord, in te zetten voor behoud van werkgelegenheid.

Alle medewerkers hebben zich steeds ingezet om voor de kinderen het onderwijs goed vorm te geven en verder te ontwikkelen. De druk van werkgelegenheid heeft plaats gemaakt voor een grotere focus op onderwijsontwikkeling. De toekomst wordt met meer vertrouwen tegemoetgezien.

Wij danken iedereen die ook het afgelopen jaar een bijdrage heeft geleverd aan het onderwijs aan onze kinderen.

College van Bestuur Stichting Best Onderwijs,

E. Leenders
Voorzitter

M. Brugge
Lid

[1] Een waarborg van samenhang en transparantie in het bestuur en toezicht van een organisatie, met het oog op een efficiënte en effectieve realisatie van beleidsdoelstellingen.

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Jaarverslag Raad van Toezicht

De statuten van de Stichting Best Onderwijs voorzien in een Raad van Toezicht (hierna RvT). Het College van Bestuur (hierna CvB) bestuurt de stichting en de scholen en de RvT houdt toezicht op het CvB en zijn beleid. Daarnaast staat de RvT het CvB met advies terzijde. De RvT legt op zijn beurt intern en extern verantwoording af over zijn handelen door verslag te doen van zijn werkzaamheden in het jaarverslag van de stichting.

Samenstelling, taken en bevoegdheden
Bij de samenstelling van de RvT is gestreefd naar voldoende affiniteit met de doelstellingen van de stichting, brede maatschappelijke binding en een functioneel netwerk en voldoende spreiding van maatschappelijke achtergronden, deskundigheden en disciplines. Bij het samenstellen van de RvT is behalve persoonlijke geschiktheid gekeken naar kwaliteiten die een rol spelen bij het functioneren als lid van de RvT. Kwaliteiten die hierbij een rol spelen zijn: ervaring in het onderwijs, visie en ontwikkeling strategisch beleid, werkterrein, persoonlijke competenties.

De RvT heeft in 2016 qua samenstelling een aantal veranderingen doorgemaakt. Een van de leden heeft zijn lidmaatschap voortijdig opgezegd. Een van de leden is per 1 september 2016 herbenoemd. Een ander lid heeft aangegeven vanwege drukke werkzaamheden elders niet herbenoemd te willen worden. En de voorzitter heeft vanwege gezondheidsredenen zijn functie neer moeten leggen.
Om de RvT terug te brengen naar het gewenste aantal van vijf leden is in november 2016 een advertentie geplaatst in het Groeiend Best en het Eindhovens Dagblad. Belangrijk aandachtspunt daarbij is dat binnen de RvT alle werkterreinen vertegenwoordigd zijn om goed te kunnen adviseren en toezicht te kunnen houden. Omdat een van de afgetreden leden was voorgedragen door de GMR, is tevens aan de GMR gevraagd om een nieuw lid voor de RvT voor te dragen. Vijf kandidaten zijn uitgenodigd voor een gesprek, waarvan er in 2016 één is toegetreden tot de RvT.

- De heer Jan Franssen, voorzitter RvT tot 1-12-2016, docent Wiskunde en Hoofd Financiën en Formatie bij het Mgr. Frencken College te Oosterhout;
- Mevrouw Ingrid van den Broek, vicevoorzitter RvT en vanaf 1-12-2016 voorzitter RvT, docent bij Fontys Hogescholen te Eindhoven;
- De heer Ari Hoevenaars, lid RvT tot 1-5-2016, architect bij Kuiper Hoevenaars Architecten te Eindhoven, trainer NCOI te Hilversum, assessor bij EVC-centrum te Hilversum;
- De heer André van Knippenbergh, lid RvT, advocaat bij KHB-advocaten en mediators te Best;
- Mevrouw Angelique Noordhoek, lid RvT, director bij Messer Finance BV en eigenaar van Best for Finance, penningmeester bij RKVV Best Vooruit te Best;
- Mevrouw Maartje Dolkemade, lid RvT tot 1-12-2016, hoofd P&O bij Pius X-College te Bladel.
- De heer Nico van Leengoed, vicevoorzitter RvT vanaf 1-12-2016, HR-consultant.

Eind 2016 bestond de RvT dus uit vier personen.

De RvT heeft zich voorgenomen om integraal toezicht op het beleid van het CvB te houden.
De RvT toetst of het CvB bij zijn beleidsvorming en de uitvoering van zijn bestuurstaken oog houdt op het belang van de stichting in relatie tot de maatschappelijke functie van de stichting en een zorgvuldige en evenwichtige afweging heeft gemaakt van de belangen van allen die bij de stichting betrokken zijn. De RvT ziet er in het bijzonder op toe dat de uitvoering van het bestuursbeleid strookt met de statuten, beleidsplannen en beleidsuitgangspunten.

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

De Raad van Toezicht rekent de volgende taken en bevoegdheden in ieder geval tot zijn verantwoordelijkheid:

- Het zorgdragen voor een goed functioneren van het bestuur.
- Het zorgdragen voor een goed functionerend intern toezicht.
- Het functioneren als adviseur en klankbord voor het CvB.
- Het houden van integraal toezicht op de realisatie van de maatschappelijke functie en doelstellingen van de stichting, de strategie en de risico's, de opzet en werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, de financiële beheersing, de naleving van wet- en regelgeving, de kwaliteit van het onderwijs en de omgang met ethische vraagstukken.
- Het besluiten over goedkeuring van de begroting en de jaarrekening.

Begin 2016 heeft de RvT besloten haar vergoeding in lijn te brengen met wat landelijk gebruikelijk is. Per 1 januari 2016 is de vergoeding van alle leden € 2.908,00 per jaar.

<u>Uitvoering werkzaamheden 2016</u>
De RvT heeft in 2016 twaalf keer vergaderd, waarvan vijfmaal zonder het CvB. In januari heeft de RvT gereflecteerd op haar eigen functioneren en hierover ervaringen uitgewisseld met de voorzitter van de RvT van de stichting Bravoo uit Waalwijk.
Tijdens de andere vergaderingen in mei, juli, oktober en december is met name gesproken over de bestuursvorm van de stichting. In het voorjaar van 2016 heeft de voorzitter van het CvB bij de RvT aangegeven na schooljaar 2016-2017 met pensioen te willen gaan.
De RvT heeft daarop in oktober 2016 besloten om bij het vertrek van de voorzitter, het huidige tweehoofdig bestuur te wijzigen naar een eenhoofdig bestuur. Hierbij heeft de RvT de volgende overwegingen meegenomen:

- De keuze voor een tweehoofdig College van Bestuur is gemaakt bij de fusie van het SPOOB met het Nut. Met het vertrek van de voorzitter van het CvB ontstaat een nieuwe situatie.
- Gezien de huidige situatie van de stichting (dalende leerlingenaantallen, gedwongen ontslagen en vacaturestop) zijn de kosten van het bovenschools bestuur een belangrijk aandachtspunt. Op basis van het aantal leerlingen/grootte van de stichting is een eenhoofdig bestuur passend.
- De RvT is zeer tevreden over de kwaliteit van het huidige College van Bestuur. Dit wordt vooral bepaald door kennis en ervaring van de huidige bestuurders en door de wijze waarop zij samenwerken. Het borgen van de kwaliteit met een eenhoofdig bestuur is dan ook een belangrijk aandachtspunt.
- Dit besluit voldoet aan artikel 6 en artikel 12 van de statuten van Stichting Best Onderwijs.

Begin november is het personeel en de GMR door de RvT per brief op de hoogte gebracht van het vertrek van de voorzitter van het CvB, de heer Leenders.

In maart en november heeft de RvT overleg gevoerd met de GMR over medezeggenschap binnen de stichting. In november is hierbij tevens het besluit van de RvT om over te gaan naar een eenhoofdig bestuur aan de orde geweest.
In maart heeft de RvT een bezoek gebracht aan basisscholen De Heydonck en De Zevensprong. Doel van dit bezoek was om een beeld te krijgen van de wijze waarop de scholen de leerling ondersteuning vormgeven. In de vergadering van mei heeft de accountant een toelichting gegeven op het financieel jaarverslag. In mei heeft een lid van de RvT een ouderbijeenkomst over de fusie van de Wilhelminaschool en Kindcentrum Platijn bijgewoond. In oktober zijn drie leden van de RvT aanwezig geweest bij een vergadering van het directeurenoverleg. Deze activiteiten zijn bedoeld om met eigen ogen/oren te zien en te horen waarover het CvB ons informeert.

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Bij zeven van de vergaderingen heeft de RvT de leden van het CvB uitgenodigd om op die manier de RvT optimaal te voorzien van informatie. Tijdens het verslagjaar zijn de volgende onderwerpen met het CvB besproken:

- vergoeding leden van de RvT;
- toekomst bestuur Stichting Best Onderwijs;
- werving nieuwe leden RvT;
- jaarrekening 2015;
- begroting 2017 en stand van zaken begroting 2016;
- halfjaarrapportages met informatie over de ontwikkelingen rond personeel, financiën, huisvesting en kwaliteitszorg;
- fusie van Kindcentrum Platijn en Wilhelminaschool;
- ontwikkelingen rond Dijkstraten en nieuwe schoollocatie;
- verhuizing basisschool De Heydonck locatie Heuveleind;
- uitkomst van reflectiegesprekken met directeuren;
- uitkomst inspectiebezoeken;
- onderwerp en afhandeling van klachten;
- nieuw meerjaren onderhoudsplan scholen;
- visitatie van scholen, bijwonen vergadering van het directeurenoverleg en een ouderavond;
- de uitwerking en implementatie van het strategisch beleidsplan 'Koersplan Best Onderwijs 2016-2020';
- in control - risicoanalyse.

De RvT is tevreden over de communicatie met en de informatievoorziening door het CvB.

Gedurende het jaar spraken de voorzitter van de RvT en de twee leden van het CvB elkaar regelmatig over algemene beleidsaangelegenheden en ad hoc vraagstukken. Daarnaast heeft een aantal leden van de RvT buiten de vergaderingen om van gedachten gewisseld met het CvB over onderwerpen waarop zij deskundig zijn, zoals huisvesting en financiën. De RvT wil daarmee, binnen zijn eigen verantwoordelijkheid, bijdragen aan het bieden van kwalitatief hoogwaardig en betekenisvol onderwijs aan de kinderen in Best.

<u>Vooruitblik 2017</u>
2017 wordt een jaar van verandering. Met nieuwe leden in de RvT en een andere vorm van bestuur. Dit zal van alle betrokkenen de nodige inzet en flexibiliteit vragen. Een zorgvuldige communicatie is van groot belang.

Daarnaast moet er voldoende tijd en aandacht blijven voor de lopende zaken. De RvT is voornemens om ook in het kalenderjaar 2017 voor alle geplande vergaderingen het CvB uit te nodigen, waarbij voorafgaand aan iedere vergadering vooroverleg plaatsvindt zonder aanwezigheid van het CvB.
In deze vergaderingen zullen in de ieder geval de volgende onderwerpen besproken worden:

- invulling bestuur Stichting Best Onderwijs;
- onderwijskwaliteit;
- begroting 2017 en 2018, jaarrekening en jaarverslag 2016;
- halfjaarrapportages;
- visitatie van scholen en bijwonen directeurenoverleg door RvT;
- evaluatie van het functioneren van de RvT en de samenwerking met het CvB.

Daarnaast zal de jaarrekening 2016 met de accountant worden besproken en zal met de GMR worden overlegd over de medezeggenschap binnen de stichting.

<u>Tenslotte</u>
Door de aankondiging van het vertrek van de voorzitter van het CvB en het vertrek van een drietal RvT leden was 2016 een enerverend jaar. De invulling van het bestuur zal ook in 2017 een belangrijk onderwerp op de agenda van de RvT blijven. Daarnaast zal ook het functioneren in haar nieuwe samenstelling, verdere groei in haar toezichthoudende rol en de uitvoering van Good Governance in 2017 voor de RvT onderwerp van gesprek blijven op haar vergaderingen en in de communicatie met het CvB.

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Van het CvB en de medewerkers van de Stichting Best Onderwijs wordt veel gevraagd aan visie, professionaliteit en inzet in het belang van de leerlingen. Dit vereist naast creativiteit en flexibiliteit vooral ook de nodige motivatie. De RvT levert hieraan graag een bijdrage door uit te spreken hoezeer hij erkentelijk is voor wat er in het afgelopen jaar door alle medewerkers van de Stichting Best Onderwijs aan betrokkenheid en inzet is getoond.

Namens de Raad van Toezicht,
Ingrid van den Broek
Voorzitter

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

1. Algemeen

De Stichting Best Onderwijs is op 01-01-2011 van start gegaan. De stichting verzorgt basisonderwijs aan 2310[2] leerlingen in de gemeente Best. Dit doet zij met 7 scholen op 11 locaties.

1.1 Organisatie

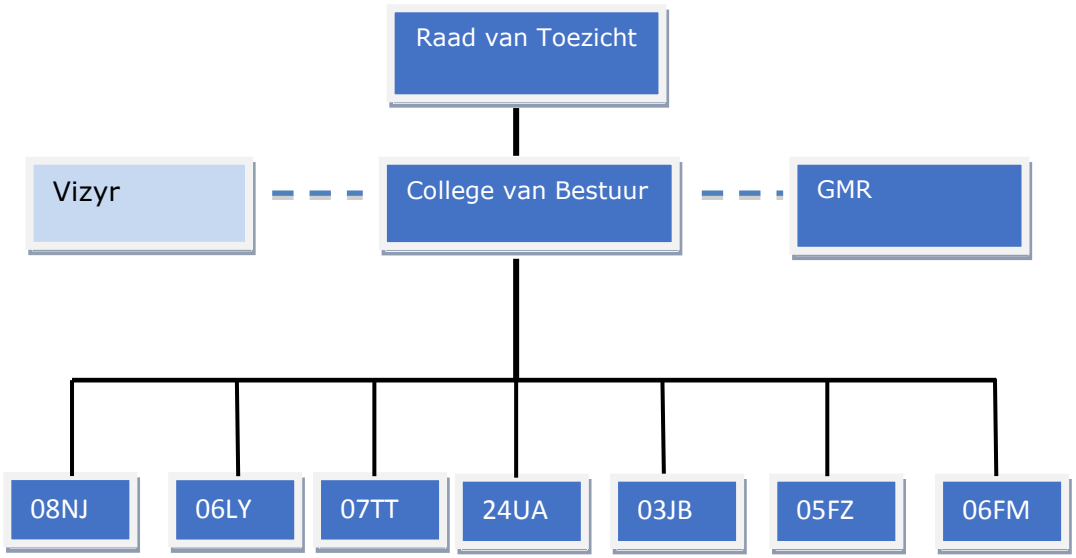

De hierna genoemde scholen vallen onder de Stichting Best Onderwijs:

Brinnr.	School	Locatie	Leerlingaantal 1-10-2016
06LY	Kindcentrum de Kiezel	Secr. L. Jansenstraat en Mgr. Zwijsenstraat	482
06FM	Bs De Zevensprong	Haktol 1 en B. Notermansstraat	258
03JB	Kindcentrum Platijn	J. Vermeerstraat en Koningin Emmalaan	144
07TT	Bs De Heydonck	Max de Bossusstraat en Wildheuvel	331
05FZ	Bs De Paersacker	Joh. Verleunstraat	148
08NJ	Bs Sint Antonius	Paardenhei en Vlinderhei	509
27UA	Bs De Klimboom	Paardenhei	438

Op 01-08-2016 zijn de Wilhelminaschool en Kindcentrum Platijn gefuseerd. Hierdoor zijn er in het organogram nog 7 scholen opgenomen. Tot augustus 2016 was er sprake van 8 scholen. Kindcentrum Platijn heeft vanaf 01-08-2016 naast de algemeen bijzondere ook de protestants christelijke identiteit aangenomen.

De rechtspersoonlijkheid van Stichting Best Onderwijs is een stichtingsvorm. De stichting wordt bestuurd door een bestuur dat bestaat uit twee personen: voorzitter en lid. Het bestuur kiest ervoor om rechtstreeks met de directeuren in overleg te gaan en op die momenten dat er sprake kan zijn van rolverwisseling deze te benoemen. Het bestuur zit de vergadering met de directeuren voor[3]. In het verslagjaar is gebleken dat de uitvoerende rol van het bestuur geen belemmering is geweest voor de bestuursbesluiten.

[2] Teldatum 01-10-2016.

[3] Het directeurenoverleg werkt met een besluitenlijst.

De directeuren zijn zich bewust van het feit dat zij met het bestuur in overleg zijn en daardoor sneller tot besluitvorming komen. De dagelijkse leiding op de scholen is in handen van de schooldirecteuren.
De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het bestuur en de directies van de scholen is geregeld in het managementstatuut en het reglement op het directeurenberaad. Het bestuur wordt gevormd door mevrouw M. Brugge en de heer E. Leenders. Zij worden ondersteund door een secretaresse (0,5 FTE), medewerker personele zaken (0,5 FTE), medewerker financiële administratie (0,5 FTE) en een medewerker personeel-en salarisadministratie (0,5 FTE).

1.2 Missie en visie van Stichting Best Onderwijs

Missie
Het bieden van kwalitatief hoogwaardig onderwijs aan zoveel mogelijk kinderen in de gemeente Best. Dat wat we bieden voor de kinderen en faciliteren voor het personeel is betekenisvol en in dienst van het onderwijs.

Visie
De stichting kent scholen op Rooms Katholieke, Protestants Christelijke en Algemeen bijzondere grondslag. Vanuit die verschillende identiteiten leren wij leerlingen om te gaan met hun eigen (nog verder te ontwikkelen) *identiteit* en de verschillen om hen heen. Verschillen tussen mensen, hun aard, cultuur, geloofsovertuiging, afkomst en denkbeelden. Dit doen wij door onze *levensbeschouwelijke vorming* op de scholen te richten op onze eigen identiteit en op de brede maatschappelijke context van andere overtuigingen. Gelijkwaardigheid tussen mensen is een belangrijk uitgangspunt. Onze kinderen moeten respect op kunnen brengen voor waarden en normen van anderen, die zich onderscheiden in kleur, status, handicap, cultuur of geloof. We zijn alert op discriminatie en pesten en werken vooral aan het voorkomen ervan. En als het toch gebeurt, grijpen we direct in!

Het *onderwijs en de opvoeding* aan kinderen in onze (toekomstige) maatschappij verandert. Belangrijke elementen daarin zijn: inspiratie, zelfsturing, samenwerking, zelfverantwoordelijkheid en ondernemerschap.
Eigentijds onderwijs biedt de leerlingen de kans om attitudes en competenties te ontwikkelen die hen in staat stellen tot een leven lang leren. Iedere school is en mag anders zijn. We willen de diversiteit van het onderwijs op de verschillende scholen stimuleren zodat ouders kunnen kiezen voor een school/onderwijs dat bij zijn of haar kind past. Vanuit onze onderwijskundige opdracht verzorgen wij onderwijs op maat. Dit betekent dat wij met ons onderwijs zoveel mogelijk aansluiten bij de onderwijsbehoefte van de leerling. Het klimaat op school en in de groep is hiervoor de belangrijkste basis; veiligheid, structuur en rust staan centraal met de leerkracht als stabiele factor voor de leerling. We beseffen dat de school expliciet deel uitmaakt van de wijk. Iedere school wordt gestimuleerd de betrokkenheid van ouders op eigen wijze vorm te geven.

Afstemming tussen *de verwachtingen van ouders* – kind en school ten aanzien van de sociaal emotionele en cognitieve ontwikkeling van het kind is van belang. Om dit te bereiken bespreken we de mogelijkheden die het onderwijs te bieden heeft en wordt maatwerk geleverd. De mate van succes wordt bepaald door de match tussen de mogelijkheden van het onderwijs en de verwachtingen van ouders. Vanuit de gedachte dat de wederzijdse verwachtingen een belangrijke sleutel vormen voor het te behalen van succes, willen we ouders nadrukkelijk betrekken bij het onderwijs. Vanuit de ouderdeskundigheid levert de ouder waardevolle informatie die kan bijdragen aan verdere ontwikkeling van de kinderen. Naast de fysieke ondersteuning overdag, vormen ouders een waardevol klankbord voor de verdere ontwikkeling van het onderwijs. Iedere school wordt gestimuleerd de betrokkenheid van ouders op eigen wijze vorm te geven.

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

"*Onderwijs zo dicht mogelijk bij huis*", past bij de gedachte dat de betrokkenheid van het onderwijs rekening houdt met de ontwikkelingen in de maatschappij. De 'inclusieve' opdracht die de maatschappij en overheid meer en meer stelt, past bij de wijze waarop Stichting Best Onderwijs wil aansluiten bij de haar omringende wereld.
Om invulling te kunnen blijven geven aan het 'mission statement' verlangen wij van alle *werknemers* dat zij zich blijvend ontwikkelen, m.a.w. een leven lang leren. Iedereen binnen Stichting Best Onderwijs werkt aan zijn/haar kennis en competenties die nodig zijn om het onderwijs passend te maken voor de leerlingen.
We hebben een organisatie waarin medewerkers elkaar aanspreken op verwachtingen en afspraken. Dit alles in dienst van het onderwijs aan de kinderen. *De samenwerking* is erop gericht om met anderen doelen te bereiken. Het gezamenlijk belang staat centraal, het individuele belang is hieraan ondergeschikt.

In het verslagjaar is het koersplan, dat in december 2015 is vastgesteld, van start gegaan. In 2016 zijn de richtinggevende uitspraken van het koersplan verder uitgewerkt in concrete, meetbare doelstellingen. In het schooljaar 2016-2017 zal het bestuur op alle scholen, middels visitatie, een eerste beeld krijgen hoe het koersplan in de praktijk van alle dag vorm krijgt.

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

2. Samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO Eindhoven en omstreken

Stichting Best Onderwijs maakt deel uit van het WSNS-samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO Eindhoven (PO 3007).

Het faciliteren van scholen is de belangrijkste opdracht voor het bestuur van het samenwerkingsverband (hierna SWV) in passend onderwijs. Goed onderwijs en een dekkend aanbod van onderwijsvoorzieningen zijn vertrekpunt. Vanuit de sturingsfilosofie van het SWV ligt de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs en de uitvoering van passend onderwijs ten principale bij de schoolbesturen. Het SWV kiest er voor de schoolbesturen optimaal te faciliteren, zodat alle scholen een hoog niveau van basisondersteuning bieden aan kinderen. Het SWV Passend Onderwijs PO Eindhoven kiest voor een verenigingsstructuur.
Kinderen met een ondersteuningsvraag vinden zoveel mogelijk binnen het basisonderwijs (Bao) een plaats, zodat zij onderwijs kunnen volgen op de school in hun eigen omgeving of op een school die aansluit bij het door hun ouders gekozen onderwijsprofiel. Deze kinderen vinden meestal binnen het basisonderwijs nu al een passende plaats en volgen het onderwijs op de basisschool in hun eigen omgeving. Voor de overige kinderen met een ondersteuningsvraag kent het SWV een dekkend netwerk van goede, speciale voorzieningen in het SBO, SO-cluster 3 en 4) en de clusters 1 (visuele beperking) en 2 (auditieve en/of communicatieve beperking), waarmee goede afspraken gemaakt worden. Voor alle kinderen is daarmee, zoveel mogelijk binnen, maar als dit nodig is ook buiten het SWV, een passende plaats beschikbaar.
De algemene ledenvergadering van het SWV heeft het standpunt ingenomen dat de deelnemende besturen ieder afzonderlijk verantwoordelijk zijn voor de zorg aan de leerlingen en een grote mate van vrijheid hebben om deze naar eigen inzicht in te richten. Het bestuur van het samenwerkingsverband beperkt zich tot de wettelijke taken.

Stichting Best Onderwijs maakt deel uit van het bestuur van het samenwerkingsverband. Het samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO Eindhoven heeft een vereveningsopdracht van € 1.645.514,00.
Voor Stichting Best Onderwijs heeft dit tot gevolg dat de inkomsten die ze ontvangt van het samenwerkingsverband met 40% in de komende vier jaar zal dalen.

3. Kernactiviteiten

3.1 Onderwijs en kwaliteit

Op elke school maken de leerlingen van groep 8 maken een eindtoets in april. In januari hebben alle leerlingen een schooladvies gekregen wat bindend is voor de plaatsing op een school voor voortgezet onderwijs. Als de uitslag van de toets leidt tot een hoger niveau schooladvies moet de school het advies heroverwegen en bepalen of zij het advies bijstellen.

In 2016 hebben vier van de 8 scholen gekozen om de eindtoets van IEP af te nemen omdat deze toets beter aansluit bij de werkwijze van de school.
Bij de eerste uitslag van de eindtoetsen bleken dat 6 van de 8 scholen een onvoldoende score te hebben volgens de inspectienorm.

Het bestuur heeft contact gezocht met de inspectie en een verdere analyse uitgevoerd. Op alle scholen hebben alle kinderen meegedaan aan de toets. Na de bespreking en het uitvoeren van een herberekening is de gemiddelde score op de eindtoets nog op 2 scholen onvoldoende.

Op verschillende scholen zijn kinderen die advies hebben gekregen PRO of VSO en toch geplaatst zijn op een vmbo-school richting B, 2 leerlingen met een vangnetconstructie, of maken een tussenstap op het Anton Schellenscollege. Deze leerlingen hebben planning van toetsing en instructie op eigen niveau gehad.

Leerlingen met beperkte cognitieve capaciteiten op het gebied van taal en rekenen.
Op alle scholen zijn er leerlingen met beperkte capaciteiten en de scholen hebben hiervoor een kindergericht plan opgesteld (OPP). De scherpe lijn van een IQ van 80 is hier niet altijd aangehouden. De plannen zijn opgesteld en ouders zijn betrokken bij de evaluatie en de voortgang.
Er zijn ook leerlingen waar voor een van vakgebieden een aangepast einddoel is gesteld.

Twee scholen hebben een onvoldoende score ook na herberekening. Het bestuur is tevreden met de acties die door de twee scholen worden uitgezet en kan zich vinden in de uitleg die door de directeuren gegeven is:

- De ene school heeft de leerlingen in beeld en stemt het onderwijs af. De resultaten van de eindtoets corresponderen niet met de verwachtingen vanuit het leerlingvolgsysteem. De school heeft gepersonaliseerd leren voor rekenen opgestart. Speerpunt voor de school is automatiseren in de groepen 4 en 5 voor lezen en in mindere mate voor rekenen.
- Op de andere school komen de leerlingen uit twee verschillende wijken. De verschillen tussen de leerling populaties op beide locaties zijn op gebied van taal en capaciteiten groot. Er heeft en grondige analyse van de eindtoets plaatsgevonden op de deelgebieden en er is een relatie gelegd met de leerinhoud. Er wordt gekozen voor een nieuwe taalmethode en meer taalinhoud op een van de twee locaties. De locaties worden meer los gezien van elkaar zodat tegemoet gekomen kan worden aan het verschil in onderwijsbehoeften van de kinderen. Voor wat betreft de leerinhoud ligt het accent op spelling en begrijpend lezen. Rekenen is op niveau. Monitoring wordt gedaan door het bestuur.

3.2 Kwaliteitsmonitoring bestuur op alle scholen

In onze visie is het kind meer dan alleen de resultaten en zijn er meer factoren die belemmerend of stimulerend zijn voor het kind om tot ontwikkeling te komen.
De leerkracht vraagt zich af: “Wat kan het kind wel en wat wil je het kind leren?” Een goede analyse na een toets en de leerling grafieken uit Parnassys geven een beeld van de ontwikkeling van het kind. De leerling grafieken geven ouders ook een beeld van de ontwikkeling van hun kind.

In het kader van kwaliteitszorg heeft het bestuur in het verslagjaar twee keer een gesprek met de directeur over de resultaten van de school. Kernvraag: "Krijgt het kind wat het nodig heeft". De eindtoets die in april is afgenomen diende als bevestiging van het gegeven advies aan de leerling van groep 8 en een evaluatie van het onderwijs van de school als geheel. De eindtoets is geanalyseerd en er is een relatie gelegd met het leerlingvolgsysteem en met de resultaten van de nieuwe groep 8 om tijdig aanpassingen in het programma te kunnen realiseren. Tijdens de besprekingen zijn de trends besproken. De directeuren van de scholen hebben een goed beeld van de trends en hebben de plannen overeenkomstig aangepast. In het verslagjaar is gebleken dat de focus meer en meer wordt gelegd op het niveau van de groep en leerling in die groep.

3.3 Passend Onderwijs

Alle scholen hebben de standaard voor basisondersteuning binnen het samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO Eindhoven ingevuld en daarbij de school specifieke kenmerken toegevoegd. Alle scholen werken met ontwikkelingsperspectieven voor de kinderen die niet het eindniveau van de basisschool zullen halen. Op de site van elke school is het ondersteuningsprofiel direct bereikbaar voor ouders.

Met de gemeente Best is een samenwerkingsafspraak gemaakt om de kinderen, die geen onderwijs dreigen te ontvangen, in Best onderwijs te laten volgen. Concreet is er een crisisteam in het leven geroepen dat in voorkomende gevallen bij elkaar komt en een concreet voorstel kan doen om het desbetreffende kind in Best op te vangen. In het verslagjaar is het crisisteam niet bij elkaar geweest.
In het verslagjaar hebben we geconstateerd dat er meer kinderen komen met opvoedingsvragen. Daar waar kinderen voorheen eerder verwezen werden naar het speciaal basis onderwijs en het speciaal onderwijs, faciliteert het bestuur van Best Onderwijs de scholen om kinderen meer thuis nabij onderwijs te laten volgen. Deze verbreding van de zorgtaak vraagt een zorgvuldige afweging of de leerlingen krijgen wat ze nodig hebben. Best Onderwijs is met de stichting speciaal onderwijs Eindhoven een samenwerking aangegaan om de handelingsbekwaamheid van haar personeel in beeld te brengen. Daarnaast huurt de stichting externe deskundigheid in om aan de onderwijskundige hulpvragen te kunnen voldoen. Een op een begeleiding van kinderen, inzet van onderwijsassistenten en time out worden gemeengoed. Omdat de inkomsten en uitgaven van personeel in balans zijn, worden de P&A gelden aantoonbaar ingezet voor deze onderwijsontwikkeling.
De stichting werkt, op afroep, meer en meer samen met: Zorg Oké, Lumens, ZZP'ers met specifieke deskundigheid, Steunpunt Autisme, Kentalis, Mind Equipment, ondersteuningsteam Best. Steeds vanuit de gedachte: "Krijgt het kind wat het nodig heeft en kunnen we de continuïteit waarborgen".

3.4. Huisvesting en beheer

In het verslagjaar hebben de voorbereidingen voor de ontwikkeling van een multifunctionele accommodatie in Dijkstalen een periode stilgelegen. Hierdoor is de einddatum een jaar verschoven en zal de MFA in januari 2019 opgeleverd worden.

In het verslagjaar is een samenwerkingsovereenkomst ontwikkeld die tijdens de voorbereidingsfase met de diverse partners besproken is. In de overeenkomst zijn zoveel mogelijk details achterwegen gelaten en willen we alle scholen op grote lijnen legitimeren als een MFA samen te werken. Doordat het wettelijke kader op kinderenopvang en onderwijs geen integratie toelaat, zijn de verantwoordelijkheden en administratieve verwerking in de samenwerkingsovereenkomst goed geregeld.

Op Heuveleind en Vlinderhei zijn vanaf 01-08-2016 de basisscholen Sint Antonius / De Heydonck en De Klimboom gehuisvest in drie gebouwen. Een aantal groepen van bs Sint Antonius en De Klimboom zijn gehuisvest in de Paardenhei omdat de hoofdlocatie nog te klein is.

In het verslagjaar is er tijdens het Op Overleg Georganiseerd Overleg overeenstemming bereikt dat in de naaste toekomst in de wijk Speelheide / Haktol en Hoge Akker de leerlingen in twee integrale kindcentra zullen worden opgevangen aan de Mgr. Zwijssenstraat en aan de Haktol.

3.5 Personeel en organisatie

Tabel 1 Personeelsverdeling in aantal medewerkers naar functiecategorie, FTE en geslacht (februari 2017)

Functie	Fte	Aantal	Man	Vrouw
OP	107,54	165	20	145
OOP	16,99	33	0	33
DIR	8,81	10	4	6
Totaal	133,34	208	24	184

3.6 Instroom 2016

Vanwege het uittreden uit het Vervangingsfonds per 1 januari 2016 worden kosten bespaard op de premiebetaling. In plaats van 6,68% betaalt de stichting 0,28% (per 1-08-2016 is dat 0,27% in plaats van 6,18%) van het totale SVW-loon.
Dit geeft de stichting financiële ruimte om een eigen vervangerspool op te zetten en personeel aan ons te binden.

De instroom in 2016 is derhalve enerzijds gericht op het aanstellen van eigen vervangers om afwezigheid/ziekte op te vangen. Deze vervangers hebben een min/max-aanstelling gekregen van minimaal 0,6 fte en maximaal 1.000 fte.
Anderzijds bestaat de instroom van 2016 uit onderwijsassistenten, die zijn aangesteld om het Koersplan van Best Onderwijs te ondersteunen en mede vorm te geven.

Tabel 2

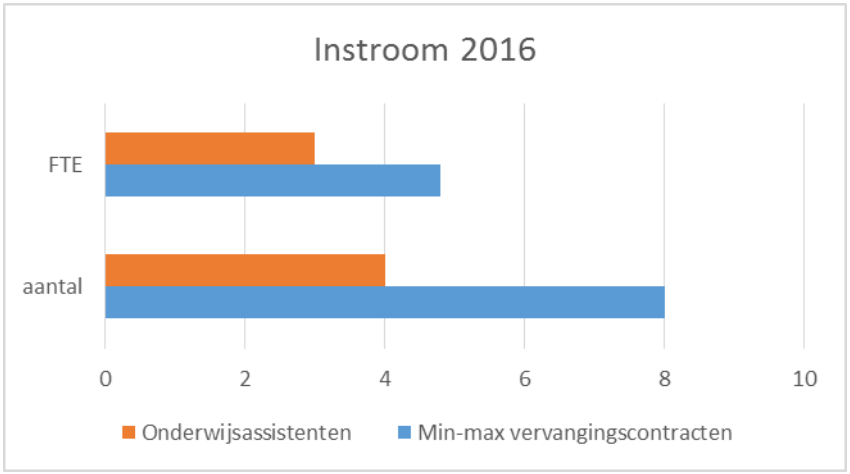

3.7 Uitstroom 2016

In onderstaande tabel is de uitstroom in 2016 (totaal 7,9138 FTE) schematische weergegeven.

Tabel 3

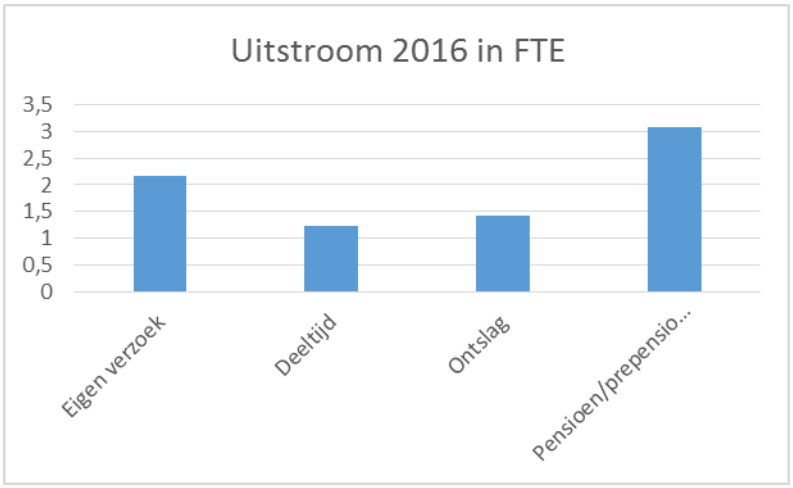

De uitstroom op basis van ontslag (1,4164 fte) bestaat uit een vanwege zwangerschap uitgesteld ontslag om economische redenen (1fte) en een ontslag op basis van een vaststellingsovereenkomst (0,4164 fte).
In 2016 hebben 2 medewerkers onbetaald verlof opgenomen. 1 Medewerker voor een periode van 6 maanden voor 0,805 fte en 1 medewerker voor een periode van 9 maanden (0,5424 fte)

3.8 Doorstroom

In het kader van mobiliteit zijn in 2016 6 medewerkers (4,8657 fte) naar een andere school gegaan binnen Stichting Best Onderwijs.
In totaal is 2,8231 FTE in 2016 doorgestroomd van een LA- naar een LB-functie.

3.9 Inhuur

Om verplichtingen, die de Wet Werk en Zekerheid met zich gaat meebrengen te voorkomen, is het bestuur een samenwerking aangegaan met Interteach Opleidingen BV, een dienstverlener voor het inhuren van extern onderwijspersoneel. In 2016 zijn ruim 16 medewerkers, waarvan 8 voor minimaal 0,6 fte per week en de overige op 0-urencontract ingehuurd via Interteach.
Ook is de stichting een samenwerkingsverband aangegaan met uitzendorganisatie Flexbrain, waar 2 onderwijsassistenten worden ingehuurd voor 1,1 fte.
In 2016 bedragen de totale kosten voor inhuur van extern personeel € 670.000,00.

Inhuur extern personeel 2016	**Kosten**
Vervanging ziekte/afwezigheid	€ 260.000,00
Invulling tijdelijke vacature	€ 210.000,00
Formatie	€ 200.000,00
Totaal	**€ 670.000,00**

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

3.10 Flexibele schil

Om fluctuaties binnen de personeelsbehoefte van Best Onderwijs op te vangen is de flexibele schil als volgt opgebouwd:

In 2016 is gebleken dat de opgestelde flexibele schil onder druk staat. Dit heeft meerdere oorzaken gehad:

- De voor vervanging aangestelde poolers zijn bijna allemaal doorgestroomd naar formatieplaatsen.
- Door de Wet Werk en Zekerheid is er op de arbeidsmarkt een krapte ontstaan aan leerkrachten die beschikbaar zijn voor vervangingswerkzaamheden.
- De nul-uren-contracten van Interteach geven vervangers te weinig zekerheid om ze te binden aan Best Onderwijs.
- Scholen zullen meer moeten samenwerken op het gebied van uitwisselen van personeel om tijdelijke behoeften aan personeel op te vangen.

Tot op heden zijn er nog geen noodmaatregelen nodig geweest (zoals klassen naar huis sturen) maar met name in griepperiodes is het opvangen van afwezige medewerkers moeizaam verlopen en grotendeels opgevangen door tijdelijk uitbreiding van eigen medewerkers, hetgeen werkdruk verhogend heeft gewerkt.
Door deze ervaringen is Best Onderwijs genoodzaakt de samenstelling van de flexibele schil opnieuw vorm te geven in kalenderjaar 2017.

3.11 Verzuim

Stichting Best Onderwijs is per januari 2016 Eigen Risicodrager (ERD). Dat betekent dat er naast een kleine verplichte premie (0,27%) geen premie meer wordt afgedragen aan het Vervangingsfonds. Alle kosten die gemaakt worden ter vervanging van afwezige medewerkers worden door de stichting zelf gedragen.

Tabel 4

	2016	**2015**
Ziekteverzuim (ZVP)	4,74%	6,91%
Verzuimfrequentie (ZMF)	1,05	0,98
Gemiddelde verzuimdagen (GZVD)	23,97	21,92

Door een strakkere aansturing en eigen regie op het verzuim is het gemiddelde verzuimpercentage met ruim 2% gedaald. Door een aantal langlopende verzuimcasussen met een niet-werkgerelateerd oorzaak is langdurig verzuim relatief hoog. Deze casussen worden nauwlettend gevolgd door de bedrijfsarts en de casemanager vanuit de stichting.

3.12 Belangrijkste kenmerken van het gevoerde financiële beleid

De krimp van het aantal leerlingen is voor een groot gedeelte bepalend voor het gevoerde financiële beleid:

- De vacaturestop voor onderwijzend personeel in dienst bij Best Onderwijs bleef gehandhaafd.
- Het inhuren van externe expertise is tot een minimum beperkt.
- Scholing is daar waar mogelijk en niet wettelijk verplicht, intern verzorgd.
- Het bestuur heeft een risicoanalyse opgesteld. Zie bijlage 1.
- Vanaf 01-01-2016 is Best Onderwijs Eigen Risicodrager geworden. Onderzoek heeft uitgewezen dat het verzuimpercentage van de afgelopen jaren beduidend lager is dan de premie die de stichting jaarlijks aan het vervangingsfonds afdraagt. De risico's van langdurig ziekteverzuim zijn in beeld en onder controle.

3.13 Benchmarking in het primair onderwijs

Onderstaand volgt een beeld van de landelijke ontwikkeling van de diverse financiële kengetallen[4] in het primair onderwijs, gesplitst naar grootte. Het geeft een beeld van de landelijke ontwikkeling of trend. Waarbij aangetekend, dat bij elk schoolbestuur specifieke onderwerpen kunnen spelen.

De door de Commissie Don gehanteerde set kengetallen vormt de leidraad bij onderstaande overzichten. Onderstaand de kengetallen en hun signaleringsgrens:

- **Kapitalisatiefactor**:
  De signaleringsgrens is afhankelijk van de omvang van het bestuur. Afhankelijk van de totale baten zijn waardes van 35% tot 60% mogelijk.
- **Solvabiliteit**:
  Voor de solvabiliteit geldt een ondergrens van 20%.
- **Liquiditeit**:
  Voor de liquiditeit zijn de signaleringsgrenzen vastgesteld op 0,5 < L > 1,5.
- **Rentabiliteit**:
  Het gemiddelde van de laatste vijf jaren dient 0% tot 5% te bedragen.

Met deze normeringen op het netvlies volgen nu de resultaten vanaf 2011 tot en met 2015[5].

JAAR	GROEPERING	Gemiddelde KAP FACTOR	Gemiddelde SOLVABILITEIT	Aantal Besturen
2015	PO4	45,84	0,61	140
2014	PO4	46,14	0,62	141
2013	PO4	46,21	0,62	141
2012	PO4	44,05	0,60	141
2011	PO4	43,74	0,60	141

De gemiddelden voor de kapitalisatiefactor en solvabiliteit zijn licht afgenomen in 2015 t.o.v. 2014 bij de schoolbesturen, maar nog steeds beduidend boven de bodemgrens. De meerjarige gemiddelden hebben vanwege de eind dec '13 ontvangen aanvullende bekostiging ("Herfstakkoord" en "Impuls Jonge Leerkrachten") landelijk een stuwend effect gehad.

[4] DUO verzamelt gegevens over het primair onderwijs in Nederland en stelt daarvan een grote hoeveelheid online beschikbaar. Bij de analyses in deze paragraaf is gebruik gemaakt van de door DUO gepubliceerde gegevens

[5] PO4: Bestuur met 6-10 scholen in het primair onderwijs.

De landelijke resultaten voor de kengetallen liquiditeit en rentabiliteit over 2015 laten ten opzichte van 2014 een stabiel beeld zien in resultaten.

JAAR	GROEPERING	Gemiddelde LIQUIDITEIT	Gemiddelde RENTABILITEIT	Aantal Besturen
2015	PO4	2,88	-/- 0,03	140
2014	PO4	2,85	-/- 1,10	141
2013	PO4	2,82	3,16	141
2012	PO4	2,53	0,21	141
2011	PO4	2,41	-/- 1,07	141

3.14 Financiën op balansdatum

Onderstaand een overzicht en analyse van de financiële situatie op balansdatum. Aangezien financiën op balansdatum een momentopname betreft en sturing plaats dient te vinden over jaren heen, is de ontwikkeling van de verhoudingscijfers inzichtelijk gemaakt.

Per ultimo 2016 bedraagt het balanstotaal van Stichting Best Onderwijs € 7.572.000,00. Dit totaal vertoont een forse stijging ten opzichte van de € 6.494.000,00 een jaar eerder. In 2016 is een resultaat uit baten en lasten gerealiseerd van positief € 1.037.676,00. Over dit jaar was een resultaat van € 561.026,00 begroot. Dit verschil wordt met name verklaard door hogere rijksbijdragen en hogere overige baten. Het resultaat over 2015 bedroeg € 769.710,00.

Voor een verdere analyse van het resultaat zie de gang van zaken gedurende het verslagjaar.

"Beleidsregel Financieel toezicht op het onderwijs 2011"
In de Staatscourant van 24 november 2011 staat gepubliceerd dat de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OC&W) de beleidsregel financieel toezicht po en vo 2011 heeft vastgesteld. Het financiële toezicht is gericht op financiële risico's op het niveau van bevoegd gezag (bestuur) van de scholen en betreft de aspecten: De financiële continuïteit, doelmatigheid en rechtmatigheid. De risicogerichte opzet van het toezicht houdt in dat de inspectie alleen contact legt met of een onderzoek instelt bij besturen wanneer zij financiële risico's constateert of met voldoende waarschijnlijkheid vermoedt.
Hierbij fungeert het rapport van commissie "Don" over het financiële beleid bij onderwijsinstellingen als kapstok. Hierin hanteert de commissie twee belangrijke uitgangspunten: **vermogensbeheer en budget beheer.**
Bij vermogensbeheer staat de vraag centraal: wat is de kapitaalsbehoefte van de instelling? Om dit te kunnen berekenen stelt de commissie het begrip kapitalisatiefactor centraal.

<u>Vermogensbeheer</u>

Kapitalisatiefactor
Het ministerie van OC&W hanteert de kapitalisatiefactor als kengetal om te signaleren of onderwijsinstellingen hun kapitaal niet of inefficiënt benutten voor de vervulling van hun taken. De Inspectie kan de mogelijkheid van excessief spaargedrag nader onderzoeken, indien de signaleringsgrenzen zijn overschreden.

Als instellingen meer kapitaal hebben dan past bij de jaarlijkse baten, wordt een deel van dat kapitaal kennelijk niet efficiënt benut. Het hanteren van signaleringsgrenzen is een instrument om het beeld bij deze veronderstelling verder te vormen.
Uiteraard zullen er instellingen boven de signaleringswaarde uitkomen waarbij uit nader onderzoek zal blijken dat er toch geen sprake is van onderbenutting van kapitaal.

Bovendien hebben instellingen in het primair onderwijs zelden gebouwen en terreinen op hun balans staan.
Commissie vermogensbeheer onderwijsinstellingen "Don" adviseert als benadering voor kapitalisatiefactor een:
Bovengrens van 60 % voor kleine instellingen met < € 5 mln. jaarlijkse baten.
Bovengrens van 35 % voor grote instellingen met > € 8 mln. jaarlijkse baten.

Normatieve Kapitalisatiefactor besturen	< € 5 mln baten	> € 8 mln baten
Bufferliquiditeit	10.0%	5.0%
Transactieliquiditeit	13.8%	8.5%
Financieringsfunctie	31.5%	20.5%
	55.3%	**34.0%**
Afgeronde signaleringsgrens	**60.0%**	**35.0%**

Bron: Staatscourant 24 november 2011 vastgesteld door Ministerie van OC&W.

Concreet betekent dit voor Stichting Best Onderwijs dat bij jaarlijkse baten van € 13,1 miljoen de bovengrens van 35% van kracht is. Dit vertaalt zich in een bovengrens van € 4,6 miljoen aan kapitaal.

Investeringsbeleid/financieringsfunctie
Er wordt binnen Stichting Best Onderwijs gewerkt met een meerjaren investeringsplan voor OLP, ICT en Inventaris. In de jaarverslaggeving worden Gebouwen/terreinen, OLP, ICT en Inventaris gewaardeerd op de balans. Voor investeringen gelden de volgende uitgangspunten:

* Maand van aanschaf is bepalend voor het tijdstip waarop wordt gestart met afschrijven.
* Alle investeringen boven de € 500,00 worden geactiveerd.
* Inventaris (meubilair), OLP en ICT worden geactiveerd en ook afgeschreven conform de met het bestuur afgesproken afschrijvingstermijnen.
* Onderhoud wordt niet geactiveerd en dus niet afgeschreven, maar wordt middels dotatie en onttrekking via de voorziening onderhoud geadministreerd.

Over de activa is in het verslagjaar € 307.388,00 afgeschreven. Specifiek is er in 2016 € 154.760,00 geïnvesteerd in OLP, Inventaris en Apparatuur. Hoofdstuk B5 van het jaarverslag maakt het verloop van de diverse categorieën gedurende het verslagjaar inzichtelijk.

Bufferliquiditeit
Er is een financiële buffer benodigd om niet beheersbare risico's op te vangen. Afhankelijk van de grootte van de onderwijsinstelling wordt door de commissie een percentage van de totale baten geadviseerd als buffer. Risicomarges worden voor een eerste beoordeling als volgt gekwantificeerd:
5% voor instellingen met > € 8 mln. jaarlijkse baten.

Voor Stichting Best Onderwijs betekent dit dat een normatief financieel benodigde buffer nodig is voor risico-opvang van 5% van de totale baten van € 13,1 mln., concreet is dit € 655.000,00. Een aspect waar qua risico inschatting bijvoorbeeld rekening mee gehouden dient te gaan worden is de krimp in leerlingenaantallen. Minder leerlingen betekent minder inkomsten. Echter, minder leerlingen leidt niet meteen tot minder kosten.

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Kapitalisatiefactor is: (totaal kapitaal excl. gebouwen & terreinen) / totale baten

Kapitalisatie factor	Realisatie	Normering	Landelijk gem. PO4 besturen
2016	57.3%	< 35.0%	nnb
2015	49.9%	< 35.0%	45.8%
2014	45.8%	< 35.0%	46.1%
2013	42.5%	< 35.0%	46.2%

De kapitalisatiefactor laat de afgelopen 4 jaren een stijging zien. Met een kapitalisatiefactor van 57,3 % is de voorzichtige conclusie dat nader onderzoek dan ook niet uit te sluiten valt.

Het tweede kengetal dat het ministerie van OC&W hanteert om een beeld te krijgen bij het vermogensbeheer van onderwijsinstellingen is de solvabiliteit.

Solvabiliteit
De solvabiliteit is een graadmeter voor de financiële onafhankelijkheid van een organisatie en geeft aan of de organisatie aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Bij onderwijsorganisaties is sprake van 2 solvabiliteit ratio' s. Het verschil tussen beiden wordt veroorzaakt door voorzieningen groot onderhoud en personeel.
Solvabiliteit 1 is eigen vermogen / totaal vermogen.
Solvabiliteit 2 is (eigen vermogen + voorzieningen) / totaal vermogen.

Solvabiliteit 1	Realisatie	Normering	Landelijk gem. PO4 besturen
2016	0.75	> 0.20	nnb
2015	0.71	> 0.20	0.61
2014	0.66	> 0.20	0.62
2013	0.67	> 0.20	0.62

Voorzieningen voor groot onderhoud en personeel zijn redelijkerwijs in te schatten en vormen met 11% een substantieel deel van het totale vermogen.

Solvabiliteit 2	Realisatie	Normering	Landelijk gem. PO4 besturen
2016	0.86	> 0.50	Nnb
2015	0.85	> 0.50	0.74
2014	0.79	> 0.50	0.74
2013	0.80	> 0.50	0.73

De solvabiliteit 1 van Stichting Best Onderwijs is goed en ligt ruim boven de door het Ministerie aangegeven norm. Ten opzichte van vorig jaar is de solvabiliteit van Stichting Best Onderwijs gestegen. Ook solvabiliteit 2 'scoort' meer dan goed en ligt hoger dan de landelijke gemiddelden.

Weerstandsvermogen
In hoeverre kan het bestuur zich een tekort in de baten en lasten permitteren in relatie tot de opgebouwde reserves. Het geeft het bestuur inzicht in de capaciteit om onvoorziene tegenvallers in de staat van baten en lasten op te vangen. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een percentage van de jaarlijkse rijksbijdragen, omdat bij een goede kostenbeheersing met name een afname van de rijksbijdragen middels het weerstandsvermogen moet kunnen worden opgevangen. Een eenduidige norm is niet aan te geven. Bepalende factoren zijn:

- Het aantal scholen; hoe meer scholen bij het bestuur zijn aangesloten, des te meer mogelijkheid tot interne risicospreiding.
- Omvang bestuur; een grotere omvang geeft meer flexibiliteit in de kostenstructuur door de betere personele mobiliteit.
- Kostenbeheersing; vereist een goed functionerende p&c cyclus.
- Afwijkingen t.o.v. het landelijke gemiddelde; bij ongunstige afwijkingen wordt een hoger weerstandsvermogen geadviseerd.

Weerstandsvermogen is (eigen vermogen -/- materiële vaste activa) / totale rijksbijdragen.

Weerstands-vermogen %	Realisatie	Normering	Landelijk gem. PO4 besturen
2016	35.25	15.00 - 20.00	nnb
2015	26.11	15.00 - 20.00	16.28
2014	19.13	15.00 - 20.00	17.43
2013	18.77	15.00 - 20.00	18.35

Het weerstandvermogen van Stichting Best Onderwijs kan betiteld worden als goed. De stijging wordt met name verklaard door de stijging van het eigen vermogen. De stichting is goed in staat om eventuele onvoorziene tegenvallers in de staat van baten en lasten op te vangen. Aanvullende acties zijn dan ook niet noodzakelijk.

Budgetbeheer

Liquiditeit
De liquiditeit geeft aan of een organisatie voldoende geld beschikbaar heeft om aan de direct opeisbare betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. Een goede liquiditeitsratio illustreert het vermogen van een organisatie om crediteuren tijdig (op korte termijn) te kunnen betalen.
Liquiditeit {current ratio} is (kortlopende vorderingen + liquide middelen) / kortlopende schulden.

Liquiditeit	Realisatie	Normering	Landelijk gem. PO4 besturen
2016	5.96	1.50 > L > 0.50	nnb
2015	5.32	1.50 > L > 0.50	2.88
2014	3.48	1.50 > L > 0.50	2.85
2013	3.65	1.50 > L > 0.50	2.82

De liquiditeit is ten opzichte van voorgaand jaar wederom gestegen. De stijging van de liquide middelen zorgt voor de stijging van dit kengetal. Met name het saldo van baten en lasten heeft een positief effect gehad op de liquide middelen.

Voor een gedetailleerd overzicht van de ontwikkeling van de liquide positie van Stichting Best Onderwijs gedurende het verslagjaar, wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht B4 van de jaarrekening.

Rentabiliteit
Rentabiliteit heeft betrekking op het rendement en geeft aan of er sprake is van een positief dan wel negatief bedrijfsresultaat uit gewone bedrijfsvoering in relatie tot de totale baten.
Rentabiliteit is resultaat baten en lasten uit gewone bedrijfsvoering / totale baten.

Rentabiliteit %	Realisatie	Normering	Landelijk gem. PO4 besturen
2016	7.92	5.00 > R > 0.00	Nnb
2015	5.98	5.00 > R > 0.00	-/- 0.03
2014	-/- 0.48	5.00 > R > 0.00	-/- 1.10
2013	2.53	5.00 > R > 0.00	3.16

De rentabiliteit is afgelopen twee jaar fors gestegen ten opzichte van een jaar eerder, veroorzaakt door de positieve resultaten van baten en lasten in de betreffende jaren. De begrote rentabiliteit voor 2016 was 4,5%. In dat perspectief is de realisatie score nog beter in 2016.
Een negatieve rentabiliteit kan risicovol zijn. Er gaat meer geld uit dan er binnenkomt. Een situatie wordt echt precair als de rentabiliteit scores structureel negatief zijn en tevens naar verwachting negatief blijven in de toekomst. Dan blijf je interen op reserves en voorzieningen. De PO-raad adviseert, dat de gemiddelde rentabiliteit berekend over de afgelopen jaren, dient uit te komen tussen 0% en 5%. In 2016 scoort de stichting ruim boven deze grens.

Voor een verdere analyse zie gang van zaken gedurende verslagjaar.

Reserves / voorzieningen

Bestuursvermogen
Er hebben in 2016 geen financiële mutaties plaatsgevonden met betrekking tot het bestuursvermogen. Net als ultimo 2015 bedraagt dit bestuursvermogen in totaal € 118.976,00. Gebaseerd op 2310 leerlingen per 1-10-2016 bedraagt dit bestuursvermogen per leerling € 51,00.

Algemene reserve
In 2016 is de algemene reserve van Stichting Best Onderwijs toegenomen met € 803.786,00 tot € 5.098.754,00. Deze toename wordt veroorzaakt door de verdeling van het resultaat in 2016. De verdeling sluit aan op de resultaatverdeling zoals aangegeven in paragraaf C2 van de jaarrekening. Gebaseerd op 2310 leerlingen bedraagt de algemene reserve per leerling € 2.206,00.

Private bestemmingsreserves
Stichting Best Onderwijs kent ultimo 2016 één reserve voor niet-overheidsmiddelen. Hierop wordt het uiteindelijke saldo van alle baten en lasten die betrekking hebben op buitenschoolse activiteiten geboekt, waaronder schoolkamp en overblijven. De bestemmingsreserve niet-subsidiabel bedraagt ultimo 2016 € 53.603,00 ten opzichte van € 51.195,00 per eind 2015.

Samenvattend bedraagt de totale reservepositie van Stichting Best Onderwijs ultimo 2016 € 5.657.983. Dit bedraagt per leerling € 2.448,00. Ultimo 2015 bedroeg de totale reservepositie nog € 4.620.307,00.

Uitgaande van 2.444 leerlingen per 1-10-2015 bedroeg dat destijds € 1.890,00 per leerling.

Voorziening P&A
De voorziening jubilea bedraagt ultimo 2016 € 110.363,00. Ten opzichte van 2015 is dit een afname van circa € 21.000,00. Deze daling is het gevolg van een wijziging in berekeningmethodiek voor de hoogte van deze voorziening. Per leerling bedraagt de jubilea voorziening € 48,00 in 2016 tegenover € 54,00 in 2015.

Voorziening Preventief Onderhoud
Er wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplan. Het beheer vindt bovenschools plaats. Dit plan wordt jaarlijks geactualiseerd. De voorziening is ultimo 2016 gedaald naar € 744.650,00 ten opzichte van 2015. Sinds 2015 zijn de kosten voor groot buitenonderhoud opgenomen in de voorziening. De waarde van de voorziening bedraagt per leerling € 322,00. Dit is in lijn met vorig verslagjaar toen het bedrag per leerling € 321,00 bedroeg.

Voorziening duurzame Inzetbaarheid
In de cao PO is een (nieuwe) regeling over duurzame inzetbaarheid opgenomen. Binnen de organisatie heeft er een inventarisatie plaatsgevonden of medewerkers van 57 jaar of ouder er voor kiezen om deze uren te sparen. Er zijn geen medewerkers die een plan hebben ingediend en aangeven hiervoor te willen sparen. Het vormen van een personele voorziening voor duurzame inzetbaarheid is niet nodig.

3.15 Gang van zaken gedurende het verslagjaar

Stichting Best Onderwijs sluit 2016 af met een resultaat uit baten en lasten van € 1.037.676,00. Dit resultaat vormt een positieve ontwikkeling ten opzichte van het resultaat 2015 van € 769.710,00.

Onderstaand overzicht toont de totale baten en lasten in 2015 in verhouding tot de begroting 2015 en de realisatiecijfers van 2014.

Staat van baten en lasten	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie	Afwijking t.o.v. 2015
Baten	13.103.686	12.528.227	12.878.236	1,75%
Lasten	12.101.483	11.989.201	12.135.004	-/- 0,28%
Saldo baten en lasten	**1.002.203**	**539.026**	**743.232**	
Financiële baten en lasten	35.473	22.000	26.478	33,97%
Totaal resultaat	**1.037.676**	**561.026**	**769.710**	

In dit overzicht is een stijgende lijn te zien in de baten en lasten ten opzichte van voorgaand jaar. Met name de rijksbijdragen zijn in 2016 toegenomen. De totale lasten zijn slechts € 34.000,00 lager dan in 2015.
Het saldo van de spaarrekeningen en de kosten leidt tot een resultaat van € 35.473,00. Zie hiervoor ook de paragraaf Treasury.

Financiële beschouwing baten
Sinds de invoering van de lumpsumfinanciering ontvangt het bevoegd gezag de bekostiging per schooljaar (met uitzondering van materiële instandhouding) gebaseerd op het aantal leerlingen per 1 oktober van het voorgaande jaar. In deze vergoeding wordt rekening gehouden met het feit dat ouder personeel meestal duurder is.

Dit wordt gedaan door de lumpsum deels afhankelijk te maken van de zogenaamde GGL: de gewogen gemiddelde leeftijd van de leerkrachten. De vergoeding wordt op bestuursniveau uitgekeerd.

De baten zijn direct gekoppeld aan het aantal leerlingen. De prognoses van de leerlingen aantallen van Stichting Best Onderwijs laten voor de komende jaren een daling zien in het leerlingenaantal. Dit houdt in dat de baten onder druk komen te staan. Om een gezond financieel resultaat te realiseren is in dat opzicht kostenbeheersing van belang. In de praktijk komt dat vooral neer op het vermogen tijdig personele verplichtingen aan te passen aan een teruglopende lumpsum.

Onderstaand een overzicht van de afzonderlijke baten (excl. financiële baten).

Baten €	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie	Afwijking t.o.v. 2015
(Rijks)bijdragen OCW	12.481.664	12.171.281	12.393.735	0,71%
Overige overheidsbijdragen	85.080	64.130	26.000	227,23%
Overige baten	536.942	292.816	558.501	-/- 3,86%
Totaal	**13.103.686**	**12.528.227**	**12.878.236**	1,75%

Het CvB hanteert het zgn. voorzichtigheidsprincipe: middelen waarvan het voortbestaan onduidelijk is, worden niet in de begroting opgenomen. De totale gerealiseerde baten zijn ten opzichte van vorig verslagjaar met € 225.000,00 gestegen. Ten opzichte van de begroting zelfs € 575.000,00. Binnen de post (Rijks-)bijdragen OCW is de uiteindelijke bijstelling van de personele bekostiging gunstiger uitgevallen dan begroot. Ook de middelen vanuit het samenwerkingsverband zijn hoger dan in de begroting ingeschat.

De overige overheidsbijdragen stijgen ten opzichte van de begroting als gevolg van hogere gemeentelijke bijdragen en projectontvangsten. In de realisatie van 2015 zijn geen projectinkomsten vanuit de gemeente geweest, waar deze in 2016 € 70.000,00 bedragen. Dit verklaart de afwijking met vorig verslagjaar.

De overige baten realiseren afgerond € 22.000,00 lager dan in voorgaand verslagjaar. Met name overige baten (de afzonderlijke post) realiseren lager, terwijl de inkomsten vanuit verhuur van onroerende zaken hoger zijn dan in 2015. Ten opzichte van de begroting realiseren de overige baten hoger. Met name vanwege hogere baten vanuit verhuur en detachering van personeel.
Ook zijn in 2016 diverse projectinkomsten geboekt, die niet opgenomen waren in de begroting. De overige baten kunnen door de jaren heen fluctueren en worden op basis van voorzichtigheid begroot.

Financiële beschouwing lasten
De totale lasten van Stichting Best Onderwijs voor 2016 bedragen € 12.101.483,00 waar in de begroting is uitgegaan van € 11.989.201,00 voor 2016. Vorig verslagjaar bedroegen de totale lasten € 12.135.004,00. Onderstaand de afzonderlijke lasten ten opzichte van de begroting en realisatie voorgaand verslagjaar.

Lasten €	2016 Realisatie	2016 Begroting	2015 Realisatie	Afwijking t.o.v. 2015
Personele lasten	10.010.043	9.995.205	9.841.340	1,71%
Afschrijvingen	307.388	317.003	295.458	4,04%
Huisvestingslasten	836.322	811.060	1.016.317	-/- 17,71%
Overige lasten	434.752	386.010	477.992	-/- 9,05%
Leermiddelen	512.978	479.923	503.896	1,80%
Totaal	**12.101.483**	**11.989.201**	**12.135.004**	-/- 0,28%

Personele lasten
De totale lasten worden voor het grootste deel gevormd door de personele lasten. Het is dan ook van het grootste belang om de ontwikkeling van deze lasten te volgen en waar nodig tijdig de benodigde actie te ondernemen. Ten opzichte van de begroting en ook realisatie 2015 is er slechts een kleine afwijking in de realisatie. Dit geeft aan dat de grootste kostenpost nauwgezet wordt gemonitord. Wel zijn binnen de afzonderlijke posten grotere verschillen. De personele lasten voor de eigen formatie zijn lager dan begroot, terwijl de kosten voor externe inhuur hoger zijn dan begroot.

Onderstaande tabel geeft het aandeel van personele lasten uitgedrukt als aandeel van de totale lasten weer, dit is de verhouding in bestedingspatroon aan personele lasten en materiële lasten.

Aandeel personeelslasten %	Realisatie	Landelijk gem. PO4 besturen
2016	82.72	nnb
2015	81.10	81.52
2014	82.06	82.24
2013	82.45	82.20

Bovenstaande tabel toont dat bij Stichting Best Onderwijs het aandeel personele lasten ten opzichte van de totale lasten al meerdere jaren stabiel is en vergelijkbaar scoort met het landelijk gemiddelde voor vergelijkbare besturen.

Loonkostenontwikkeling:
Op 27 april 2016 hebben werkgeversorganisatie PO-Raad en vakorganisaties een onderhandelaarsakkoord voor een cao voor het primair onderwijs 2016 - 2017 afgesloten. Dit akkoord geeft uitvoering aan het loonruimte-akkoord, de Wet Werk en Zekerheid (WWZ) en het sociaal akkoord. De hoofdpunten van het akkoord zijn:

- M.i.v. 1 juli 2016 een structurele salarisverhoging van 3,8%.
- Voor de periode van 1 januari tot en met juni 2016 ontvangen werknemers een eenmalige uitkering die correspondeert met een loonsverhoging van 3,8% vanaf 1 januari 2016.
- De aangepaste salaristabellen met 1,25% loonsverhoging worden opgenomen in de cao.
- Hiermee bedraagt de totale structurele loonsverhoging in 2015 en 2016 5,05%.

Op moment van opmaak van de begroting voor 2016 was nog niet duidelijk wanneer alles exact verwerkt zou worden in salaristabellen en hoe de vrijval van pensioenpremie gestalte zou krijgen. Als uitgangspunt in de loonkosten begroting 2016 is rekening gehouden met een additionele verhoging van 3,65%.

Opgebouwd uit:
- de structurele loonsverhoging van 2015 á 1,25%,
- structurele loonsverhoging 2016 á 1,60%,
- vrijval ABP 2015 á 0,80%.

Daarnaast is bij opmaak van de begroting het advies van de PO-raad gevolgd dat deze totale loonsverhoging van 5,05% aanvullend gedekt zou worden door een toekomstige vrijval premie ABP van 1,4% per 1 januari 2016. Voor de totale dekking van het loonruimteakkoord zou dit betekenen dat uiteindelijk 0,18% van de 5,05% voor rekening van bevoegd gezag komt.

Terugkijkend over realisatie 2016, kan gesteld worden dat de verwachte vrijval van de ABP-premie tegenviel. Dit werd veroorzaakt doordat ABP in januari 2016 besloot om per 1 april 2016 een premieopslag van 1% te heffen. Hiermee kwamen in eerste instantie de afspraken van het loonruimteakkoord inzake loonsverhoging in gevaar. In tweede instantie heeft het kabinet besloten om deze stijging te compenseren.

Afschrijvingen:
De afschrijvingen blijven achter bij de begroting (3%) en laten ten opzichte van 2015 een stijging zien van 4%.

Huisvestingslasten:
De realisatie van huisvestingslasten is per saldo € 25.000,00 hoger dan de begroting van € 811.000,00. Op kosten niveau zijn er diverse afwijkingen. In het bijzonder de kosten voor huur en klein onderhoud zijn hoger dan begroot. Daarentegen zijn de kosten voor energie en schoonmaak zijn lager dan begroot.

De huisvestingslasten over 2016 zijn € 180.000,00 lager dan vorig jaar. Op basis van het meerjaren onderhoudsplan is in 2015 ruim € 170.000,00 extra gedoteerd ten laste van het resultaat. Zonder deze correctie waren de totale huisvestingslasten in beide jaren nagenoeg gelijk.

Overige instellingslasten:
De overige instellingslasten zijn € 49.000,00 hoger (13%) dan begroot en € 43.000,00 lager dan in 2015 (9%). Ten opzichte van de begroting is de voornaamste afwijking de post culturele vorming. In 2016 zijn extra culturele activiteiten ontplooid, die niet waren voorzien in de begroting.
Voornaamste afwijking ten opzichte van 2015 betreft de post administratie en beheer. Vanwege de insourcing van de personele en financiële administratie realiseert deze post beduidend lager dan vorig jaar.

Leermiddelen (PO):
Dat leermiddelen OLP en ICT hoger zijn dan begroot (7%) en vorig jaar (2%), is met name veroorzaakt door hogere kosten ICT verbruik.

Beloning bestuursleden
Conform de wet normering topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) dient er een opgave in de jaarrekening te worden opgenomen van de bezoldiging en overige vergoedingen die bestuurders in het boekjaar hebben ontvangen. Dit overzicht is in hoofdstuk B8 van de jaarrekening opgenomen.

Treasury
Het bestuur van Stichting Best Onderwijs heeft in 2014 een nieuw treasury statuut vastgesteld. Door middel van het statuut en de hierin beschreven uitgangspunten en randvoorwaarden, wordt een behoorlijk beheer van de beschikbare publieke middelen gewaarborgd. Het doel van het beheer is het verzekeren van een gezonde exploitatie en het voortbestaan van de instelling.

De publieke middelen die voor korte of langere termijn niet voor publieke taken worden aangewend, worden belegd conform de Regeling "Beleggen, lenen en derivaten OCW 2016". In het bijzonder betekent dit, dat uitsluitend gebruik is en wordt gemaakt van gegoede tegenpartijen.

4. Continuïteitsparagraaf

4.1 Personele bezetting en leerlingaantallen

Terugloop van het aantal leerlingen
De stichting zal tot 2020 nog rekening moeten houden met een dalend aantal leerlingen. De daling van het aantal leerling valt lager uit dan een aantal jaren geleden berekend was door het PVG. Volgens de laatste berekening van november 2016 zal het leerlingenaantal met nog ongeveer 250 leerlingen dalen. Daarna stabiliseert zich de terugloop. De krimp van het leerlingenaantal zorgt er ook voor dat er leegstand ontstaat op de scholen. Aangezien de leerlingdaling procentueel in Best op alle scholen zowat gelijk is, kan er niet eenvoudig een gebouw gesloten worden. In het verslagjaar is er een nieuwe indeling gemaakt voor de huisvesting van de drie scholen in Heuveleind in de gebouwen op Paardenhei en Vlinderhei.

Leerling verloop	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
aantal leerlingen van 4 t/m 7 jaar	1111	1043	994	1010	1000
aantal leerlingen van 8 jaar	1199	1162	1137	1113	1053
totaal aantal leerlingen	2310	2205	2131	2123	2053
aantal te huisvesten groepen	105	98	90	92	93

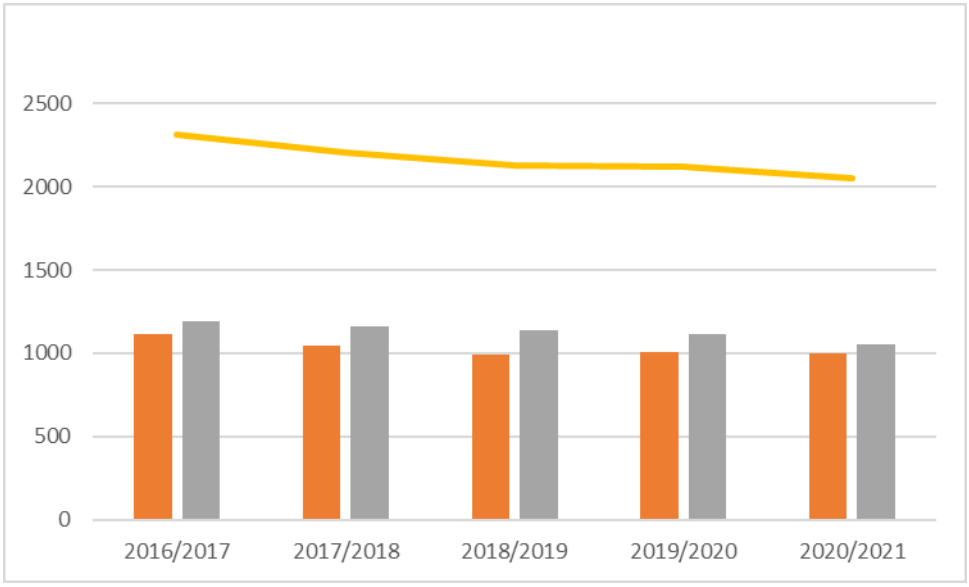

- instroom:
- uitstroom:

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat de daling van het aantal aanmeldingen vanaf 2018-2019 stabiliseert. Het aantal leerlingen dat de school nog moet verlaten (> 8j) is in 2020-2021 bijna in evenwicht met de aanwas van het aantal leerlingen. De krimp is dan bijna tot stilstand gekomen. Verhuizingen en nog onvoorziene aanmeldingen kunnen ervoor zorgen dat er zelfs een kleine groei kan ontstaan.

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

De financiële vertaling van de daling van het aantal leerlingen wordt in onderstaande meerjarenbegroting weer gegeven.
De daling van de inkomsten loopt niet in de pas met de daling van de personele kosten. Dit betekent dat Best Onderwijs haar verplichtingen niet moet uitbreiden en het nut van de flexibel schil zich in het verslagjaar, maar ook in de toekomst, zal blijven bewijzen. De negatieve saldi in 2019 en 2020 zijn niet van dien aard dat nu maatregelen nodig zijn.

Het natuurlijk verloop, de flexibele schil en de lagere kosten voor vervanging geven voldoende ruimte om de tekorten op te vangen.

Meerjaren begroting	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
	realisatie				
3 Opbrengsten	**13.103.686**	**12.628.065**	**11.975.701**	**11.629.286**	**11.452.000**
3.1 Rijksbijdragen	12.481.664	12.186.317	11.638.540	11.294.925	11.121.339
3.2 Overige overheidsbijdr.	85.080	63.955	63.955	63.955	63.855
3.5 Overige baten	536.942	377.794	273.206	270.406	266.806
4 Kosten	**12.101.483**	**12.339.532**	**11.813.697**	**11.736.780**	**11.667.869**
4.1 Personeelslasten	10.010.043	10.295.234	9.851.284	9.855.987	9.907.145
4.2 Afschrijvingen	307.388	300.039	272.735	223.380	127.987
4.3 Huisvestingslasten	836.322	922.292	907.367	881.867	864.517
4.4 Overige lasten	947.730	820.292	780.495	774.895	767.570
5 Financiële baten en lasten	**35.473**	**31.000**	**31.000**	**31.000**	**31.000**
5.1 Rentebaten	37.781	32.000	32.000	32.000	32.000
5.5 Rentelasten	2.308	1.000	1.000	1.000	1.000
1 Resultaat	**1.037.676**	**321.208**	**194.821**	**-75.843**	**-184.219**

Onderstaand het FTE-verloop in de periode 2016 – 2020 op basis waarvan de meerjarenbegroting is vastgesteld.

FTE	2016	2017	2018	2019	2020
Directie	10,80	11,10	10,10	10,10	9,60
OP	118,60	115,29	111,44	111,44	110,44
OOP	15,44	15,68	12,68	12,68	13,68
Totaal	**144,84**	**142,07**	**134,22**	**134,22**	**133,72**

4.2 Balansprognose t/m 2020 en ontwikkeling kengetallen

Onderstaand de balansprognose gebaseerd op de meerjarenbegroting en jaarrekening 2016.

Meerjaren Balans	2016	2017	2018	2019	2020
1. Activa					
1.1 Immateriële vaste activa	-	-	-	-	-
1.2 Materiële vaste activa	1.257.750	1.179.939	1.250.039	1.040.008	853.499
1.3 Financiële vaste activa	-	-	-	-	-
Vaste activa	*1.257.750*	*1.179.939*	*1.250.039*	*1.040.008*	*853.499*
1.4 Voorraden	-	-	-	-	-
1.5 Vorderingen	659.442	659.442	659.442	659.442	659.442
1.6 Effecten	-	-	-	-	-
1.7 Liquide middelen	6.912.850	6.207.248	6.186.634	6.531.994	6.722.500
Vlottende activa	*7.572.292*	*8.046.629*	*8.096.115*	*8.231.444*	*8.235.441*
Totale Activa	**8.830.042**	**8.046.629**	**8.096.115**	**8.231.444**	**8.235.441**
2. Passiva					
2.1 Eigen vermogen	5.657.983	5.977.516	6.170.520	6.094.027	5.909.158
2.2 Voorzieningen	855.013	1.009.817	866.299	1.078.121	1.266.987
2.3 Langlopende schulden	-	-	-	-	-
2.4 Kortlopende schulden	1.059.296	1.059.296	1.059.296	1.059.296	1.059.296
Totale Passiva	**7.572.292**	**8.046.629**	**8.096.115**	**8.231.444**	**8.235.441**

Investeringen 2017

Er worden investeringen in OLP, ICT en inventaris voor 2017 verwacht van circa € 220.000,00. Daarnaast staat een onttrekking aan de onderhoudsvoorziening gepland voor € 37.000,00.

Op basis van bovenstaande balans resultaten zijn onderstaande kengetallen berekend. De signaleringsgrenzen zijn vastgesteld door PO-raad.

Kengetallen

1. Financiële kengetallen	*signalering*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*
kapitalisatiefactor	*35%*	58%	64%	67%	71%	72%
kapitalisatiefactor (incl. privaat vermogen)	*35%*	58%	64%	67%	71%	72%
solvabiliteit 1	*< 30%*	75%	74%	76%	74%	72%
solvabiliteit 2	*< 30%*	86%	87%	87%	87%	87%
liquiditeit (current ratio)	*< 1,0*	6,0	6,5	6,5	6,8	7,0
weerstandsvermogen PO	*5% - 20%*	35%	39%	42%	45%	45%
rentabiliteit	*0%*	7,9%	2,5%	1,6%	-0,7%	-1,6%

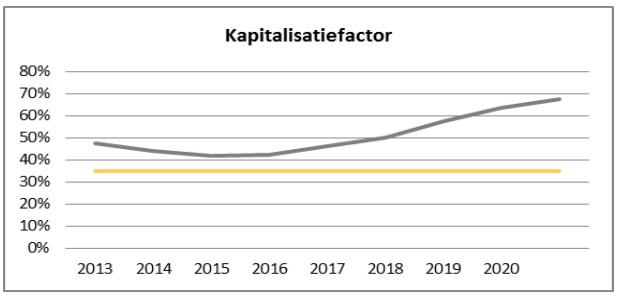

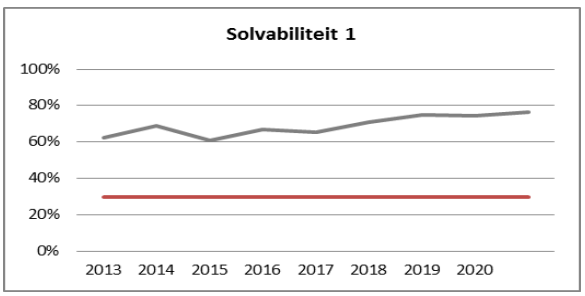

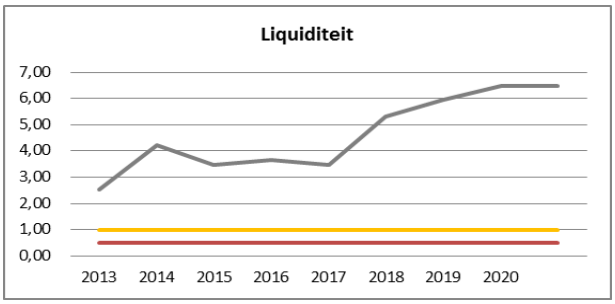

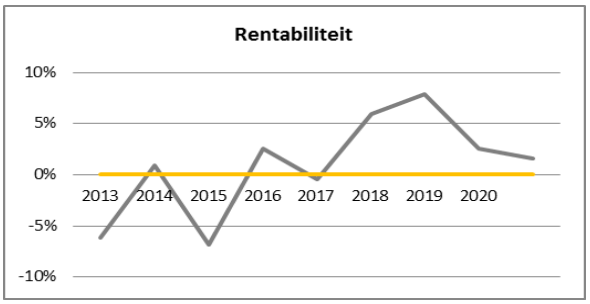

Uit de meerjaren kengetallen blijkt een stijging van alle relevante kengetallen. De stichting heeft voldoende kapitalisatiefactor (boven signaleringsgrens) om eventuele tegenvallers te kunnen dragen.

4.3 Risico's in beeld

Binnen het bestuur wordt intern gewerkt met een risicobeheersingssysteem. De financiële en personele administratie waren volledig uitbesteed aan het administratiekantoor, maar sinds 2015 zijn zowel de financiële als ook de personele administratie volledig geinsourced.

Planning en control cyclus wordt nog uitgevoerd door het administratiekantoor. Met het administratiekantoor zijn afspraken vastgelegd om mogelijke risico's als gevolg van insourcing in te perken. Jaarlijks wordt de jaarrekening opgesteld door het administratiekantoor met toetsing door de accountant en verantwoord aan het ministerie. Gedurende het jaar wordt maandelijks beoordeeld of de realisatie van baten en lasten synchroon loopt met de door het bestuur geaccordeerde begroting. Er is een transparant maandelijks bijgewerkt systeem van financiële planning en control op bestuur- en schoolniveau.

De begroting wordt ingezet als stuurinstrument voor de beheersing van activiteiten. Reserves en voorzieningen worden bewust gevormd en onderbouwd met meerjaren plannen. Hiertoe vindt jaarlijks begrotingsdagen met directeuren plaats.

Eventuele afwijkingen worden geanalyseerd en bepaald of er aanvullende acties noodzakelijk zijn om op koers te blijven. Naast de sturing op geld wordt er gerapporteerd over zaken als leeftijdsopbouw, ziekteverzuim en de begrote en uitputting van FTE' s.

In 2011 is gestart met een meerjaren scenario model dat jaarlijks wordt geactualiseerd. Risico's ten aanzien van ontwikkelingen van leerlingaantallen (krimp) worden hierbij in acht genomen. Zoals ook beschreven in paragraaf 3.12 heeft het bestuur in 2016 wederom een risicoanalyse opgesteld. Daarnaast heeft het bestuur haar administratieve organisatie doorgelicht en vastgesteld.

Het bestuur beoordeelt of de financiële realisatie binnen de kaders van het financiële meerjaren beleidsplan past en of de uitvoering nog financiële ruimte biedt of niet. Gaat alles naar wens en is de inzet van middelen passend? Geldstromen worden gevolgd en in verband gebracht met toekomstige investeringen. Het bestuur legt onder meer verantwoording af aan het rijk, gemeenten, ouders en personeel over het gevoerde beleid en of de inzet van personeel, huisvesting en geld effectief en efficiënt heeft plaats gevonden.

Rapportage toezichthoudend orgaan
Er is frequent overleg tussen Raad van Toezicht en College van Bestuur. Beheersmaatregelen worden besproken en keuzes worden gemaakt. Zie ook hoofdstuk 'Jaarverslag Raad van Toezicht' voor een uitgebreider beeld van de werkzaamheden van de Raad van Toezicht.

Bijlage 1. Risico-overzicht

Uit onderstaande cirkeldiagram blijkt dat het risico laag is en er geen nadere aandacht behoeft.

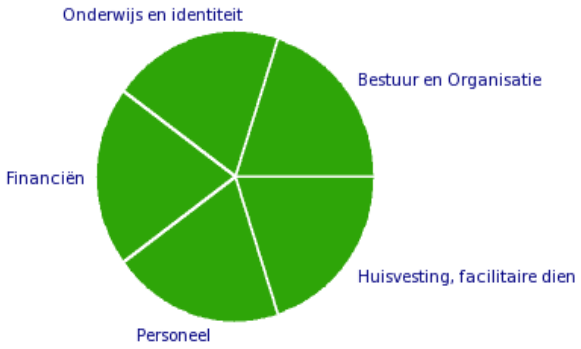

Aantal risico's per domein

Domein	Totaal aantal weergegeven risico's	laag risico	middelgroot risico	urgent risico
Bestuur en Organisatie	9	7	2	0
Onderwijs en identiteit	8	7	1	0
Financiën	12	12	0	0
Personeel	11	10	1	0
Huisvesting, facilitaire dienstverlening en ICT	11	11	0	0
Totaal	**51**	**47**	**4**	**0**

Van de belangrijkste 46 risico's (zie tabel hieronder) die de (onderwijskundige) doelstellingen van de stichting kunnen bedreigen zijn op basis van onze inschatting 0 risico bestempeld als urgent en 4 risico's bestempeld als middelgroot. Dit betekent dat 8,6% van de belangrijkste risico's op korte en middellange termijn aandacht behoeven.

Urgente risico's zijn er niet.

Aantal risico's per domein, adequaat afgedekt

Domein	Totaal aantal adequaat afgedekte risico's	laag risico	middelgroot risico	urgent risico
Bestuur en Organisatie	8	7	1	0
Onderwijs en identiteit	7	6	1	0
Financiën	11	11	0	0
Personeel	11	10	1	0
Huisvesting, facilitaire dienstverlening en ICT	9	9	0	0
Totaal	**46**	**43**	**3**	**0**

Financiële positie 2016

Ter analyse van de financiële positie dient de volgende opstelling, welke is gebaseerd op de gegevens uit de balansen:

Vergelijkend balansoverzicht

	31-12 2016		31-12 2015	
	x € 1.000	%	x € 1.000	%
Activa				
Materiële vaste activa	1.258	16,6%	1.411	21,7%
Financiële vaste activa	-	0,0%	-	0,0%
Vorderingen	659	8,7%	709	10,9%
Effecten	-	0,0%	-	0,0%
Liquide middelen	5.655	74,7%	4.374	67,4%
	7.572	100,0%	6.494	100,0%
Passiva				
Eigen vermogen	5.658	74,7%	4.620	71,2%
Voorzieningen	855	11,3%	917	14,1%
Kortlopende schulden	1.059	14,0%	956	14,7%
	7.572	100,0%	6.494	100,0%

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Resultaat

Het resultaat over 2016 bedraagt € 1038 Tegenover € 769 over 2015.
De resultaten over beide jaren kunnen als volgt worden samengevat:

	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Baten			
(Rijks)bijdragen OCW	12.482	12.171	12.294
Overige overheidsbijdragen	85	64	26
Overige baten	537	293	558
Totaal baten	13.104	12.528	12.878
Lasten			
Personele lasten	10.010	9.995	9.841
Afschrijvingen	307	317	295
Overige lasten	1.784	1.677	1.999
Totaal lasten	12.101	11.989	12.135
Saldo baten en lasten	*1.003*	*539*	*743*
Financiële baten en lasten			
Financiële baten en lasten	35	22	26
Resultaat baten en lasten	**1.038**	**561**	**769**

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Kengetallen

Met de kengetallen kan de financiële toestand van de stichting worden beoordeeld en gemeten.
De kengetallen geven de toestand op 31 december weer, er is dus sprake van een momentopname.

	2016	2015
Liquiditeit *(vlottende activa/kortlopende schulden)*	5,96	5,32
Solvabiliteit 1 *(eigen vermogen (excl. Voorzieningen) / totaal passiva * 100%)*	74,72	71,15
Solvabiliteit 2 *(eigen vermogen (incl. Voorzieningen) / totaal passiva * 100%)*	86,01	85,27
Rentabiliteit *(saldo gewonen bedrijfsvoering / totale baten * 100%)*	7,92	5,98
Weerstandsvermogen *(eigen vermogen -/- materiële vaste activa) / totale rijksbijdragen * 100%*	35,25%	26,11%
Personele lasten / totale lasten	82,72	81,10
Materiële lasten / totale lasten	17,28	18,90
Kapitalisatiefactor *(balanstotaal -/- bw geb&terr) / (totaal baten + fin.baten) * 100%*	57,25	49,92

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

B1 Grondslagen voor de jaarrekening

ALGEMEEN

Verslaggevingsvoorschriften
De jaarrekening is (voorzover niet anders vermeld) opgesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving, zoals weergegeven in Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, met in het bijzonder RJ 660 (Onderwijsinstellingen). Eventuele stelselwijzigingen zijn verwerkt conform RJ 140.208.

Algemeen
Voorzover bij de afzonderlijke posten niet anders is vermeld, zijn de activa en passiva voor de nominale waarde opgenomen. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Geldeenheid en taal
De jaarrekening en het jaarverslag wordt in de Nederlandse taal opgesteld en gepubliceerd en in euro's uitgedrukt.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

ACTIVA

Materiële vaste activa

Gebouwen en terreinen
Wanneer sprake is van economisch eigendom worden de gebouwen en terreinen geactiveerd. Deze gebouwen en terreinen worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijving en indien van toepassing met bijzondere waardevermindering. Afschrijving vindt lineair plaats op basis van de verwachte economische levensduur.

Inventaris, apparatuur en overige materiële vaste activa
De inventaris, apparatuur en overige materiële vaste activa zijn in de balans gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen. Deze vaste activa worden lineair afgeschreven op basis van de verwachte economische levensduur. De activeringsgrens is gesteld op € 500.
Boekresultaten op materiële vaste activa worden in de baten en lasten verantwoord.

VLOTTENDE ACTIVA

Vorderingen
De vorderingen zijn gewaardeerd op de balans tegen nominale waarde onder aftrek van een (eventueel) noodzakelijk geachte voorziening voor het risico van oninbaarheid.

Projecten
De onder overige vorderingen en overige schulden opgenomen projecten worden gewaardeerd op basis van de opgeboekte lasten verminderd met de reeds ontvangen vergoedingen. Na afloop van het project wordt het projectresultaat ten gunste van of ten laste van de baten en lasten geboekt. Uitzondering hierop zijn de projecten m.b.t. huisvesting en schades. Resultaten op dit soort projecten worden verwerkt via de voorziening groot onderhoud. Wanneer voorzien kan worden dat er verlies wordt geleden op een bepaald project, wordt bij de waardering rekening gehouden met een voorziening van het te verwachten verlies.

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Liquide middelen
De liquide middelen zijn opgenomen tegen nominale waarde. Tenzij anders vermeld staan de liquide middelen ter vrije beschikking van het bevoegd gezag.

PASSIVA

Eigen vermogen
Bestemmingsreserve (privaat en publiek) en bestemmingsfonds (privaat en publiek). Indien een deel van het eigen vermogen is afgezonderd omdat daaraan vanwege het bevoegd gezag een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven wordt dit deel aangemerkt als bestemmingsreserve. Als deze beperking is aangebracht vanwege derden wordt dit deel aangemerkt als bestemmingsfonds.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is in te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld. Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichting vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voor uitgaven voor groot onderhoud wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een aantal boekjaren.

Kortlopende schulden
De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximum een jaar. De schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Pensioenen
De instelling heeft de toegezegde pensioenenregelingen bij bedrijfstakpensioenfondsen verwerkt als zou er sprake zijn van een toegezegde bijdrageregeling.

Voor toegezegde bijdrageregelingen betaald de instelling op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. Behalve de betaling van de premies heeft de instelling geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregeling. De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen.

STAAT BATEN EN LASTEN

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten (subsidies en overige baten) en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen. De baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben.

BATEN

Rijksbijdragen OCW
De in de baten en lasten opgenomen (normatieve) rijksbijdrage OCW sluit aan op de Rijksbijdragebrieven van OCW, hierbij zal rekening gehouden moeten worden met de segmentatievoorschriften ingeval sprake is van verschillende onderwijssectoren en wetten. Onder (normatieve) rijksbijdrage wordt verstaan: de vergoeding voor personele en materiële kosten, toegerekend naar het verslagjaar. De overige OCW-subsidies worden gespecificeerd per toekenning in de specificatie van de overlopende passiva met betrekking tot het Ministerie OCW (B9: model G).

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

LASTEN

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gerelateerd aan de aanschafwaarde van de desbetreffende immateriële en materiële vaste activa. In het jaar van investeren wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

Verbouwingen	40 jaar
Inventaris en apparatuur	20 jaar
ICT	3 tot 5 jaar
Leermiddelen	8 jaar

Personele lasten

Onder de personele lasten worden de lasten van de medewerkers in dienstverband vermeld. Uitbestede werkzaamheden vallen onder de overige personele lasten.

Bepaling van het resultaat

Onder baten en lasten wordt verstaan het resultaat op de staat van baten en lasten van het bestuur van de stichting, na dotaties, afschrijvingen of onttrekkingen aan de voorzieningen. Bij de bepaling van het baten en lastenresultaat geldt het voorzichtigheidsprincipe: Lasten en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. De financiële en buitengewone baten en lasten worden afzonderlijk verantwoord in de staat baten en lasten. Het resultaat wordt verwerkt in het eigen vermogen (onder de algemene reserve, waarna op grond van bestuursbesluiten eventueel een toedeling kan plaatsvinden aan bestemmingsreserves dan wel bestemmingsfondsen) in de balans op basis van (het voorstel voor) de bestemming van het resultaat.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. Conform Model C RJ 660. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

B2 Balans per 31 december 2016

Activa	2016		2015	
	€		€	
Vaste Activa				
Materiële vaste activa				
Gebouwen en terreinen	48.343		49.822	
Inventaris en apparatuur	950.599		1.035.623	
Andere vaste bedrijfsmiddelen	258.808		324.933	
		1.257.750		**1.410.378**
Vlottende activa				
Vorderingen				
Ministerie van OCW	590.237		617.909	
Overige vorderingen en overlopende activa	69.205		91.368	
		659.442		**709.277**
Liquide middelen				
Kas	728		559	
Tegoeden op bank- en girorekeningen	5.447.734		4.373.421	
Overige liquide middelen	206.638		-	
		5.655.100		**4.373.980**
TOTAAL ACTIVA		**7.572.292**		**6.493.635**

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Passiva	2016		2015	
	€		€	
Eigen vermogen				
Bestuursvermogen	118.976		118.976	
Algemene reserve	5.098.754		4.294.968	
Bestemmingsreserves (publiek en privaat)	440.253		206.363	
		5.657.983		**4.620.307**
Voorzieningen				
Onderhoudsvoorziening	744.650		785.524	
Overige voorzieningen	110.363		131.413	
		855.013		**916.937**
Kortlopende schulden				
Crediteuren	153.731		158.888	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	436.242		347.470	
Schulden terzake van pensioenen	94.172		97.333	
Overige kortlopende schulden	314.961		319.676	
Overige overlopende passiva	60.190		33.024	
		1.059.296		**956.391**
TOTAAL PASSIVA		**7.572.292**		**6.493.635**

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

B3 Staat van Baten en Lasten 2016

	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
	€	€	€
Baten			
(Rijks)bijdragen OCW	12.481.664	12.171.281	12.293.735
Overige overheidsbijdragen	85.080	64.130	26.000
Overige baten	536.942	292.816	558.501
Totaal baten	13.103.686	12.528.227	12.878.236
Lasten			
Personele lasten	10.010.043	9.995.205	9.841.340
Afschrijvingen	307.388	317.003	295.458
Huisvestingslasten	836.322	811.060	1.016.317
Overige lasten	434.752	386.010	477.992
Leermiddelen	512.978	479.923	503.896
Totaal lasten	12.101.483	11.989.201	12.135.004
Saldo baten en lasten	*1.002.203*	*539.026*	*743.232*
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	37.781	25.000	28.858
Financiële lasten	2.308	3.000	2.380
Totaal financiële baten en lasten	35.473	22.000	26.478
Resultaat baten en lasten	**1.037.676**	**561.026**	**769.710**

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

B4 Kasstroom 2016

	2016		2015	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten		1.002.203		743.232
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen	307.388		295.458	
Mutaties voorzieningen	-61.924		130.175	
		245.464		425.633
Verandering in vlottende middelen				
- Vorderingen	49.835		132.857	
- Kortlopende schulden	102.905		-284.396	
		152.740		-151.539
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		**1.400.407**		**1.017.326**
Ontvangen interest	37.781		28.858	
Betaalde interest	-2.308		-2.380	
		35.473		26.478
Kasstroom uit operationele activiteiten		**1.435.880**		**1.043.804**
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen in materiele vaste activa	-154.760		-151.411	
		-154.760		-151.411
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		**-154.760**		**-151.411**
Mutatie liquide middelen		**1.281.120**		**892.393**
Beginstand liquide middelen	4.373.980		3.481.587	
Mutatie liquide middelen	1.281.120		892.393	
Eindstand liquide middelen		**5.655.100**		**4.373.980**

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

B5 Toelichting op de onderscheiden posten van de balans per 31 december 2016

Activa

Vaste activa

	31-12 2016	31-12 2015
	€	€
1.2 Materiële vaste activa		
Verbouwing	48.343	49.822
Inventaris en apparatuur	950.599	1.035.623
Leermiddelen	258.808	324.933
	1.257.750	1.410.378

	Verbouwing	Inventaris en apparatuur	Leermiddelen	Totaal
Boekwaarde 31-12-2015	€	€	€	€
Aanschafwaarde	59.169	2.532.351	1.116.170	3.707.690
Cumulatieve afschrijvingen	-9.347	-1.496.728	-791.237	-2.297.312
	49.822	1.035.623	324.933	1.410.378
Mutaties				
Investeringen	-	124.826	29.934	154.760
Afschrijvingen	-1.479	-209.850	-96.059	-307.388
Desinvesteringen	-	-	-	-
Afschrijvingen desinvesteringen	-	-	-	-
	-1.479	-85.024	-66.125	-152.628
Boekwaarde 31-12-2016				
Aanschafwaarde	59.169	2.657.177	1.146.104	3.862.450
Cumulatieve afschrijvingen	-10.826	-1.706.578	-887.296	-2.604.700
	48.343	950.599	258.808	1.257.750

Afschrijvingspercentages

Verbouwingen	40 jaar
Inventaris en apparatuur	20 jaar
ICT	3-5 jaar
Leermiddelen	8 jaar

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Vlottende activa

1.5 Vorderingen

	31-12 2016 €	31-12 2015 €
Ministerie van OCW	590.237	617.909
Overige vorderingen		
Overige subsidies gemeente inzake huisvesting	-	-
Overige subsidies gemeente inzake schades	7.818	12.731
Totaal overige vorderingen	7.818	12.731
Overige overlopende activa		
Loonkosten VF	-	16.149
Vooruitbetaalde kosten	61.140	35.708
Debiteuren transitoria	247	26.780
Totaal overlopende activa	61.387	78.637
Totaal vorderingen	659.442	709.277

1.7 Liquide middelen

	31-12 2016 €	31-12 2015 €
Kas	728	559
Tegoeden op bank- en girorekeninge	5.447.734	4.373.421
Overige liquide middelen	206.638	-
	5.655.100	4.373.980

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Passiva

2.1 Eigen vermogen

	31-12 2016 €	31-12 2015 €
Bestuursvermogen	118.976	118.976
Algemene reserve	5.098.754	4.294.968
Bestemmingsreserves	440.253	206.363
	5.657.983	4.620.307

	Saldo 31-12-2015	Bestemmings-resultaat	Saldo 31-12-2016
Bestuursvermogen	118.976	-	118.976
Algemene reserve	4.294.968	803.786	5.098.754
Bestemmingsreserves publiek			
Bestemmingsreserve zware middelen	155.168	231.482	386.650
Bestemmingsreserves privaat			
Niet-subsidiabel	51.195	2.408	53.603
Totaal bestemmingsreserves	206.363	233.890	440.253
Totaal Eigen vermogen	4.620.307	1.037.676	5.657.983

De bestemmingsreserves niet-subsidiabel is gevormd met als doel de kosten van toekomstige buitenschoolse activiteiten op te vangen.

2.2 Voorzieningen

	31-12 2016 €	31-12 2015 €
Onderhoudsvoorziening	744.650	785.524
Overige voorzieningen	110.363	131.413
	855.013	916.937

	Saldo 31-12-2015	Dotatie 2016	Onttrekking 2016	Vrijval 2016	Saldo 31-12-2016
Onderhoudsvoorziening	785.524	135.000	-175.874	-	744.650
Personele voorzieningen					
Voorziening jubilea	131.413	23.400	-8.268	-36.182	110.363
Totaal voorzieningen	916.937	158.400	-184.142	-36.182	855.013

De onderhoudsvoorziening betreft een egalisatievoorziening gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplan.

De voorziening voor Jubilea wordt bij opmaak van de begroting voorafgaand aan het kalenderjaar beoordeeld en berekend op basis van de op balansdatum bestaande aanspraken voor de komende tien jaren. Gebaseerd op:
- Leeftijd per medewerker
- Gehele personeelsbestand
- Jaren dienstverband per medewerker
- Omvang dienstbetrekking
- Jubileum bij 25-jarig 50% gratificatie, bij 40-jarige diensttijd 100%
- Gratificatie berekend op individuele salarisgegevens rekening houdend met verwachte gemiddelde salarisstijging op lange termijn en een verdisconteringsvoet
- Berekening tegen contante waarde
- Rekeninghoudend met een blijfkans.

De berekening van de voorziening voor jubilea is in 2016 gebaseerd op een ander berekeningsmodel dan voorgaande jaren. Door de gewijzigde berekeningswijze heeft een vrijval plaatsgevonden van € 36.182. Deze vrijval is in de exploitatierekening verwerkt in de post vrijval jubilea.

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

	Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopende deel > 1 jaar	Totaal
Onderverdeling voorzieningen			
Onderhoudsvoorziening	36.606	708.044	744.650
Personele voorzieningen			
Voorziening jubilea	11.190	99.173	110.363
Totaal voorzieningen	47.796	807.217	855.013

2.4 Kortlopende schulden

Crediteuren	153.731	158.888
Belastingen en premies sociale verzekeringen	436.242	347.470
Schulden terzake van pensioenen	94.172	97.333
Overige kortlopende schulden	314.961	319.676
Overlopende passiva	60.190	33.024
	1.059.296	956.391

Specificatie overige kortlopende schulden

Vakantiegeld reservering	313.293	316.445
Netto salaris	819	3.231
Peroneelsvereniging	849	-
Levensloop	-	-
	314.961	319.676

Specificatie overlopende passiva

Overige subsidies OCW	13.660	6.673
Ministerie van OCW / in mindering brengen uitkeringen	-	9.268
Crediteuren transitoria	46.530	17.083
	60.190	33.024

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Model G geoormerkte doelsubsidies OC&W

Bestuur: 26977

G1. Verantwoording van **subsidies zonder verrekeningsclausule** *(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a)*

Omschrijving	Toewijzing Kenmerk	Toewijzing Datum	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	De prestatie is ultimo verslagjaar conform de beschikking: geheel uitgevoerd en afgerond	De prestatie is ultimo verslagjaar conform de beschikking: nog niet geheel afgerond
Regeling lerarenbeurs 2009-2017	DL/B/110284	6-5-2009	€ 21.843,62	€ 21.843,62		x
		totaal	€ 21.843,62	€ 21.843,62		

G2. Verantwoording van **subsidies met verrekeningsclausule** *(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub b)*

G2.A. Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing Kenmerk	Toewijzing Datum	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totale kosten	te verrekenen ultimo verslagjaar
		totaal	€ -	€ -	€ -	€ -

G2.B. Doorlopend tot in een volgend verslagjaar.

Omschrijving	Toewijzing Kenmerk	Toewijzing Datum	Bedrag van de toewijzing	Saldo 1-1-2016	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale kosten 31-12-2016	Saldo nog te besteden
		totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

Ter identificatie
Governs Onderwijs Accountants
Eindhoven

B6 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Hieronder vallen de dienstverlening, lease- en huurcontracten.

* De dienstverleningscontracten hebben betrekking op:
- onderhoud door van Dongen technische installaties (€ 21.463), contractduur 2014-2019.
- levering elektriciteit door de vrije energie producent, contractduur 2015 -2020.
- levering gas door eneco zakelijk b.v., contractduur 2015-2020.

* De leasecontracten zijn afgesloten ten behoeve van prinsers/copiers met Toshiba, contractduur 2016-2021.

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

B7 Overzicht verbonden partijen

Er is geen sprake van verbonden partijen.

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

B8 Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten 2016

Baten

	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
	€	€	€
3.1 (Rijks)bijdragen Ministerie van OCW			
Rijksbijdrage Ministerie van OCW	8.557.671	8.417.724	8.573.459
Rijksbijdragen MI	1.713.323	1.711.659	1.740.976
Rijksbijdragen P&A-beleid	1.293.376	1.295.898	1.231.460
Inhouding OCW voorgaande jaren	-	-	-
Overige subsidies Ministerie van OCW	9.268	-	-
Rijksbijdragen SWV	908.026	746.000	747.840
Totaal (Rijks)bijdrage Ministerie van OCW	12.481.664	12.171.281	12.293.735
3.2 Overige overheidsbijdragen			
Gemeentelijke bijdragen	15.080	4.130	26.000
Inkomsten gemeentelijke projecten	70.000	60.000	-
Totaal overige overheidsbijdragen	85.080	64.130	26.000
3.5 Overige baten			
Verhuur onroerende zaken	211.493	175.050	188.242
Detachering personeel	83.386	4.656	34.978
Baten niet- subsidiabel	81.605	64.460	84.803
Overige vergoedingen personeel	64.505	39.800	65.391
Inkomsten overige projecten	31.183	-	19.985
Overige	64.770	8.850	165.102
Totaal overige baten	536.942	292.816	558.501

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

Lasten

	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
	€	€	€
4.1 Personele lasten			
Lonen en salarissen	8.917.303	9.014.787	9.567.737
Vrijval jubilea	-36.182	-	-
Dotatie jubilea	23.400	23.400	12.500
Kosten sociaal plan	1.260	-	7.544
Cursuskosten	153.296	145.135	111.422
Reis- en verblijfskosten	70.147	29.083	76.745
Vergoeding bestuursleden	21.204	6.500	6.200
Inhuur externen / uitzendkrachten	796.602	387.000	265.695
Kosten passend onderwijs	91.950	314.000	76.347
Overige	100.642	75.300	103.257
	10.139.622	9.995.205	10.227.447
Uitkeringen (-/-)	-129.579	-	-386.107
Totaal personele lasten	10.010.043	9.995.205	9.841.340
Specificatie Lonen en salarissen			
Salariskosten	5.982.656	5.643.590	5.725.277
Dag van de leraar	27.513	26.521	78.479
Eindejaarsuitkering	368.624	357.772	374.642
Vakantieuitkering	447.643	437.071	457.594
Sociale lasten	1.124.396	1.579.430	1.554.291
Pensioenlasten	798.019	809.760	838.566
Kosten BAPO	157.229	160.643	184.011
Kosten vervanging zw/arb gehandicapten	11.223	-	162.229
Salarissen vervangingsfonds	-	-	192.648
	8.917.303	9.014.787	9.567.737
Aantal fte's			
OP	118,600		129,497
OOP	15,438		13,329
DIR	10,800		10,249
	144,838		153,075
4.2 Afschrijvingslasten			
Gebouwen	1.479	1.479	1.479
Inventaris en apparatuur	209.850	213.941	194.848
Leermiddelen	96.059	101.583	98.920
Verkoopresultaat vaste activa	-	-	211
Totaal afschrijvingen	307.388	317.003	295.458

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
	€	€	€
4.3 Huisvestingslasten			
Huur	63.365	44.120	57.386
Klein onderhoud en exploitatie	119.043	88.600	116.899
Energie en water	178.371	198.350	176.750
Schoonmaakkosten	281.317	288.900	290.646
Heffingen	34.261	30.630	28.626
Onderhoudsvoorziening dotatie / vrijval (-/-)	135.000	135.000	307.659
Tuinonderhoud	5.564	6.150	23.399
Overige huisvestingslasten	19.401	19.310	14.952
Totaal huisvestingslasten	836.322	811.060	1.016.317
4.4 Overige lasten			
Administratie en beheer	138.716	185.000	234.168
Accountantskosten	14.473	10.000	13.395
Telefoon- en portokosten e.d.	20.768	26.150	35.008
Kosten bovenschools/bestuur	34.160	32.730	33.669
Bestedingen niet- subsidiabel	79.196	62.780	79.604
Culturele vorming	111.497	45.500	56.283
Medezeggenschapsraad	2.924	2.400	1.848
Uitgaven projecten OC&W	2.451	-	-
Uitgaven overige projecten	12.404	250	11.030
Overige instellingslasten	18.163	21.200	12.987
Totaal overige instellingslasten	434.752	386.010	477.992
Accountantshonoraria			
Controle van de jaarrekening boekjaar	13.666		13.395
Controle van de jaarrekening voorgaand boekjaar	-		-
Honoraria voor andere niet-controlediensten	807		-
	14.473		13.395
4.4 Leermiddelen			
Inventaris, apparatuur en leermiddelen	512.978	479.923	503.896
Totaal leermiddelen	512.978	479.923	503.896

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

5. Financiële baten en lasten

	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
	€	€	€
Financiële baten			
Rentebaten	37.781	25.000	28.858
Financiële lasten			
Rentelasten	2.308	3.000	2.380
Totaal financiele baten en lasten	35.473	22.000	26.478

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

WNT Topfunctionarissen

Bestuur: **26977**

Leidinggevend topfunctionarissen met dienstbetrekking

Volgnummer	(Fictieve) dienstbetrekking	Aanhef	Voor-letters	Tussenvoegsel	Achternaam	Gewezen topfunctionaris	Functie(s)	Aanvang functie	Einde functie	Taakomvang (fte)	Beloning	Belastbare onkosten-vergoedingen	Beloning betaalbaar op termijn	Subtotaal bezoldiging	Onverschuldigd betaald bedrag bezoldiging	Totale bezoldiging	Afwijkend WNT-maximum	Individueel WNT-maximum	Motivering overschrijding bezoldigingsnorm	Toelichting overschrijding bezoldiging
1	ja	Dhr.	E.B.		Leenders Brugge	nee	Vrz CvB	1-1-2016	31-12-2016	1	€ 88.314	€ -	€ 12.054	€ 100.368	0	€ 100.368		€ 128.000		
2	ja	Mw.	M.C.I.			nee	lid CvB	1-1-2016	31-12-2016	1	€ 81.228	€ -	€ 10.620	€ 91.848	0	€ 91.848		€ 128.000		

Aanvang functie vorig verslagjaar	Einde functie vorig verslagjaar	Taakomvang (fte) vorig verslagjaar	Beloning in vorig verslagjaar	Belastbare vaste en variabele onkostenver-goedingen in vorig verslagjaar	Beloning betaalbaar op termijn in vorig verslagjaar	Totale bezoldiging in vorig verslagjaar	Uitkering wegens beëindiging dienstverband	Onverschuldigd betaald bedrag ontslaguitkering	Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband, betaald in het verslagjaar	Individueel WNT-maximum ontslaguitkering	(Voorgaande) functies	Jaar einde dienst-verband	Motivering overschrijding ontslaguit-keringsnorm	Toelichting overschrijding ontslaguit-keringsnorm
1-jan	31-dec	1	€ 81.272	€ -	€ 12.290	€ 93.562	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	Vrz CvB			
1-jan	31-dec	1	€ 73.653	€ -	€ 10.509	€ 84.162	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	lid CvB			

Leidinggevend topfunctionarissen zonder dienstbetrekking

Volgnummer	Aanhef	Voorletters	Tussen-voegsel	Achternaam	Functie(s)	Aanvang opdracht	Einde opdracht	Maanden vóór verslagjaar	Maanden in het verslagjaar	Uren in verslagjaar	Individueel WNT-maximum	Uitgekeerde bezoldiging in verslagjaar	Onverschuldigd bedrag maanden	Maximum uurtarief	Uitgekeerde bezoldiging per uur	Onverschuldigd bedrag uurtarief	Hoogste onverschuldigd betaald	Totaal bezoldiging	Toelichting overschrijding bezoldiging

Toezichthoudend topfunctionarissen

Volgnummer	(Fictieve) dienstbetrekking	Aanhef	Voor-letters	Tussenvoegsel	Achternaam	Functie-categorie	Aanvang functie	Einde functie	Beloning	Belastbare onkosten-vergoedingen	Beloning betaalbaar op termijn	Subtotaal bezoldiging	Onverschuldigd betaald bedrag bezoldiging	Totale bezoldiging	Afwijkend WNT-maximum	Individueel WNT-maximum	Motivering overschrijding bezoldigingsnorm	Toelichting overschrijding bezoldiging	Aanvang functie vorig verslagjaar	Einde functie vorig verslagjaar
1	nee	Dhr.	J.		Franssen	Voorzitter	1-jan	1-dec	€ 2.905	€ -	€ -	€ 2.905	€ -	€ 2.905	0	€ 19.200				
2	nee	Mw.	I.	v.d.	Broek	Voozitter	1-dec	31-dec	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	0	€ 19.200				
3	nee	Mw.	I.	v.d.	Broek	Lid	1-jan	1-dec	€ 2.905	€ -	€ -	€ 2.905	€ -	€ 2.905	0	€ 12.800				
4	nee	Dhr.	A.		Hoevenaars	Lid	1-jan	1-mei	€ 2.905	€ -	€ -	€ 2.905	€ -	€ 2.905	0	€ 12.800				
5	nee	Dhr.	A.		Knippenbergh	Lid	1-jan	31-dec	€ 2.905	€ -	€ -	€ 2.905	€ -	€ 2.905	0	€ 12.800				
6	nee	Mw.	M.		Dolkemade	Lid	1-jan	1-dec	€ 2.905	€ -	€ -	€ 2.905	€ -	€ 2.905	0	€ 12.800				
7	nee	Mw.	A.		Noordhoek	Lid	1-jan	31-dec	€ 2.905	€ -	€ -	€ 2.905	€ -	€ 2.905	0	€ 12.800				
8	nee	Dhr.	N	v	Leengoed	Lid	1-dec	31-dec	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	0	€ 12.800				

Beloning in vorig verslagjaar	Belastbare vaste en variabele onkostenver-goedingen in vorig verslagjaar	Beloning betaalbaar op termijn in vorig verslagjaar	Totale bezoldiging in vorig verslagjaar	Uitkering wegens beëindiging dienstverband	Onverschuldigd betaald bedrag ontslaguitkering	Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband, betaald in het verslagjaar	Individueel WNT-maximum ontslaguitkering	(Voorgaande) functies	Jaar einde dienstverband	Motivering overschrijding ontslaguit-keringsnorm	Toelichting overschrijding ontslaguit-keringsnorm
€ 1.500	€ -	€ -	€ 1.500						voorzitter			
€ -	€ -	€ -	€ -						voorzitter			
€ 800	€ -	€ -	€ 800						lid			
€ 1.500	€ -	€ -	€ 1.500						lid			
€ 800	€ -	€ -	€ 800						lid			
€ 800	€ -	€ -	€ 800						lid			
€ 800	€ -	€ -	€ 800						lid			
€ -	€ -	€ -	€ -						lid			

ocw-rpt-jaarrekening-po_vo-2016-20170301.b.xbrl	01-01-2016 t/m
	31-12-2016
	Enkelvoudig
	Realisatie
Complexiteitspunten	
Complexiteitspunten gemiddelde totale baten	4
Complexiteitspunten gemiddeld aantal leerlingen, deelnemers of studenten	3
Complexiteitspunten gewogen aantal onderwijssoorten of sectoren	1
Totaal aantal complexiteitspunten	8
Bezoldigingsklasse	C
Bezoldigingsmaximum	€ 128.000
Afwijkende bezoldigingsklasse	
Afwijkend bezoldigingsmaximum	
Toelichting op de WNT	

Ter Identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

C3 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen relevante gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden.

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

GOVERS
ONDERWIJS ACCOUNTANTS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de Raad van Toezicht van
Stichting Best Onderwijs
Postbus 275
5680 AG BEST

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Best Onderwijs te BEST gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Best Onderwijs op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016.

De jaarrekening bestaat uit:

(1) de balans per 31 december 2016;
(2) de staat van baten en lasten over 2016; en
(3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op gronde hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Best Onderwijs, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

GOVERS
ONDERWIJS ACCOUNTANTS

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Eindhoven, 11 mei 2017
Govers Onderwijs Accountants

Was getekend: M.A.M. Heijligers AA

Bijlage bij de controleverklaring:
Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

C2 (Voorstel) bestemming resultaat baten en lasten

De verdeling van het exploitatiesaldo over 2016 is vooruitlopend op de goedkeuring door het bestuur al in deze jaarrekening verwerkt.

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen is het resultaat ad. € 1.037.676 over 2016 toegevoegd aan de reserves, waarvan € 803.786 ten gunste van de algemene reserve, € 231.482 ten gunste van de bestemmingsreserve zware middelen en € 2.408 ten gunste van de bestemmingsreserve niet- subsidiabel. Dit is reeds in de jaarrekening verwerkt.

Algemene reserve	803.786
Bestemmingsreserve zware middelen	231.482
Bestemmingsreserve (niet- subsidiabel)	2.408
	1.037.676

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven

D1 Gegevens rechtspersoon per 31-12-2016

*	Bestuursnummer	26977
*	Naam en adres van de instelling	Stichting Best Onderwijs Postbus 275 5682 AD Best
*	Telefoonnummer	049-9376120
*	Faxnummer	
*	E-mailadres	e.leenders@bestonderwijs.nl
*	Internetsite	www.stichtingbestonderwijs.nl
*	Contactpersoon jaarverslag	Stichting ONS Onderwijsbureau, dhr E.V. Cools
*	Telefoonnummer contactpersoon	045-8504760
*	E-mailadres contactpersoon	e.cools@onsonderwijsbureau.nl

* Brin-nummer + NAW gegevens school

03JB	Kindcentrum Platijn	Joh. Vermeerstraat 21	5684 AT	Best
	dislocatie	Koningin Emmalaan 25	5684 BA	Best
05FZ	Bs. De Paersacker	Joh. Verleunstraat 29	5684 TT	Best
06FM	Bs. De Zevensprong	Haktol 1	5683 LL	Best
	dislocatie	Burg. Notermansstraat 29	5658 MA	Best
06LY	Kindcentrum de Kiezel	Secr. L. Jansenstraat 5	5682 AC	Best
	dislocatie	Mgr. Zwijsenstraat 85	5683 HB	Best
07TT	Bs. De Heydonck	Max. de Bossustraat 8	5684 CG	Best
	dislocatie	Wildheuvel 9-19	5685 CD	Best
08NJ	Bs. St. Antoniuis	Paardenhei 7	5685 GW	Best
	dislocatie	Vlinderhei 14	5685 GW	Best
27UA	Bs. De Klimboom	Paardenhei 1	5685 GW	Best

Ter identificatie
Govers Onderwijs Accountants
Eindhoven